

duhovno življenje 1990

ACTUALIDAD DEL MENSAJE DEL CARDENAL NEWMAN

En el marco de las manifestaciones programadas para celebrar el centenario de la muerte del cardenal John Henry Newman (11 de agosto de 1990), se llevó a cabo en Roma un simposio, destinado a poner de relieve la actualidad de esta gran figura del catolicismo inglés, convertido del anglicanismo. Entre los oradores de dicho encuentro se contó el padre Philip Boyce, carmelita irlandés, quien al término del simposio efectuó declaraciones a Radio Vaticana.

— ¿Cuáles fueron las características de este simposio?

— Se lo puede ver desde el título: "John Henry Newman, la búsqueda de la verdad". Newman fue un amante de la verdad en todos los sentidos. Hizo grandísimos sacrificios por la verdad. Esto explica también el viaje de su conversión a la Iglesia Católica. En el simposio hubo conferencias sobre la importancia de la teología de la revelación en el pensamiento de Newman, sobre su pensamiento respecto del liberalismo de su tiempo, sobre la cuestión bastante urticante en nuestros días, de la relación entre la Iglesia y la libertad de conciencia.

— ¿Cuál es el mensaje de Newman para los hombres de hoy?

— Un mensaje de honestidad intelectual. Es un llamado a todos los estudiosos a todos aquellos que están en la búsqueda de la verdad, sea científica, sea religiosa, a tener gran respeto y sacrificarlo todo por la verdad. En este sentido se pueden ver también las implicaciones ecuménicas del cardenal Newman. Su viaje hacia la Iglesia de Roma fue un viaje en favor de la verdad, por la cual tuvo que sacrificar mucho. Y fue verdaderamente —en este sentido— un mártir de la verdad.

O VODI ME, DOBROTNA, BLAGA LUČ!

O, vodi me, dobrohotna, blaga Luč!
V temi, ki me obdaja, vodi me!
Temná je noč in daleč sem od doma,
ti vodi me, ti razsvetluj mi pot!
Ne prosim, da bi v širne zrl daljave:
naj vidim pred seboj le za korak.

Drugačen bil sem kakor zdaj nekoč,
te nisem prosil, da me vodiš ti;
želel sem sam določati si pota:
a zanaprej ti vodi me povsod!
Predan napuhu bil sem in praznoti:

O, ne spominjaj mojih te zablod!

Bila z menoj je zdavnaj tvoja moč,
me varno bo vodila še naprej
prek pušč, močvar in skal in rek
besnečih,
dokler ne pride noč in prismejó
se v svitu jutra angelov obrazi,
pozabljenih za hip, spet ljubkih kot
nekoč.

John Henry Newman

DUHOVNO ŽIVLJENJE

SLOVENSKA VERSKA REVIVA

LETO 57

OKTOBER-NOVEMBER 1990

Smernice za novo evangelizacijo Argentine

Dne 27. junija 1990 je kardinal Raúl Francisco Primatesta, kardovski nadškof in predsednik Argentinske škofovske konference, predstavil dokument „Pastoralne smernice za novo evangelizacijo“, ki so ga odobrili argentinski škofje 25. aprila 1990.

Kardinal je dejal, da so te „Smernice“ doprinos Cerkve kot zdravilo za moralno krizo, ki je zadela državo. Še več, so pot, da se bomo bolj zavestno vključili v Cerkve, ki je skrivnostno telo Jezusa Kristusa. Smernice, ki so sad posveta, pri katerem je sodelovalo 77.034 ljudi, hočejo bi varen kašipot, da bo Kristusova blagovest bolj izražena v vsem osebnem in javnem življenju.

Prvo poglavje dokumenta govori o dveh izzivih, na katera moramo najti odgovora. Prvi izziv je sekularizem, pozabljanje na Boga, neupoštevanje njegovih zapovedi, vedno večja odsotnost našega Stvarnika in Odrešenika v vsem zasebnem in javnem življenju. Drugi izziv pa je nujna potreba po pravičnosti, ki je vse preveč dolgo pričakovana. Sekularizem vodi v samozavest, v malikovanje denarja, ugodja, spolnosti in drugih zablod. Pomanjkanje pravičnosti pa vodi v duhovno in stvarno bedo.

Rešitev, tako je poudaril kardinal Primatesta, je v veri v Boga, Očeta našega Gospoda Jezusa Kristusa, v katerem človek zadobi polno dostojanstvo, saj postane božji otrok, dedič božje slave.

Pota do tega cilja so štiri, ki se morajo med seboj dopolnjevati. Evangelizacijo je treba osredotočiti na Jezusa in njegovo skrivnost; hraniti se mora z globokim češčenjem do Matere božje; usmerja naj se k vedno večji povezavi s Cerkvijo; ima naj čuteče srce za duhovne in materialne reveže.

K tej novi evangelizaciji, ki naj bo učinkovita priprava na 500-letnico odkritja in prve evangelizacije Latinske Amerike, smo vsi poklicani. Poklicana je tudi slovenska skupnost v Argentini. Kaj bomo storili?

Najprej bomo skušali čim globlje spoznati nakazane Smernice, da bodo tako res postale smernice našega življenja. O dokumentih se bomo razgovarjali na raznih posveth. Nato pa bomo izbrali potrebne sklepe, ki bodo varen kažipot na naši življenjski poti. Že danes pa si vneteje prizadevajmo za krščansko življenje naših družin, za modro uporabo družbenih občil, za pravilno vrednotenje sv. maše, sv. zakramentov, svetih ur, duhovnih vaj, za odgovorno posredovanje evangeljskega sporočila otrokom, mladini in tudi odraslim in za češčenje Matere božje, ki je naš svetel zgled in naša dobra mati.

Alojzij Starc

ŠOPEK BOŽJEGA VESELJA

Minljive lepote krasijo kraljice —

katere ne sklene objem smrtonosni?

Minljiva bogastva, minljive pravice —

vendar jim skrivaj pravimo „blaženost“...

A Tvoja lepota je večno telesna;

v Tvojem kimónu ozvezdja žarijo,

tako kot krasijo ozemlja nebesna.

In v Tvojih očeh je ljubezen za sij.

Ljubezen, ki v njej se počutim domače

ljubezen brez peska prav z božjih studencev;

kot Mati obdajaš me, mama, ne mačeha!

S križa bilí smo Ti dani v objem.

Marija, resnična Kraljica vesolja!

Ob Kralju, ki kuje zlato iz železa,

da v nas uresniči Ljubezni se volja —

Marija, nekoč boš najlepša od Zvezd...

Vladimir Kos

Predstavniki politične emigracije po 45 letih v Sloveniji

Na pobudo vodstva Slovenskih krščanskih demokratov iz Slovenije sta se od 12. do 15. avgusta srečali na delovnem sestanku v cistercijanskem samostanu v Stamsu na Tirolskem delegaciji vodstev Slovenske ljudske stranke iz zdomstva in Slovenskih krščanskih demokratov iz domovine. Po treh dneh razgovorov so oblikovali naslednjo izjavo:

IZJAVA O POGOVORIH V STAMSU

V Stamsu na Tirolskem sta se od 12. do 15. avgusta 1990 na delovnem sestanku srečali delegaciji vodstev Slovenske ljudske stranke (v sestavi dr. Marko Kremžar, Ignacij Čretnik, dr. Peter Klopčič, inž. Marjan Struna, arh. Jure Vomberger, Marjan Loboda) in

Po prestopu meje po 45 let političnega zdomstva v župnišču v Dovjem, od leve: Pavla Hribovšek Kremžar, dr. Marko Kremžar, prelat Nace Čretnik, premier RS Lojze Peterle, inž. Marjan Struna, dr. Franc Miklavčič, arh. Jure Vomberger in Marjan Loboda.

vodstvo Slovenskih krščanskih demokratov (v sestavi Alojz Peterle, Franc Miklavčič, Peter Reberc in Pavel Bratina).

Delegaciji sta najprej obravnavali sedanjí politični položaj in perspektive razvoja Slovenije v Jugoslaviji in širše. Strinjali sta se, da je potrebno upoštevati različne možnosti razpleta v Jugoslaviji. Podpirata prizadevanja za konfederativno ureditev Jugoslavije, hkrati pa opozarjata, da je potrebno pripraviti scenarij za popolno osamosvojitve Slovenije. Ugotavljata, da se v Evropi izražata zaščita in iskanje narodnih koristi na nove načine, zato se mora Slovenija udeleževati nastajanja nove Evrope kot suveren subjekt. Delegaciji sta podrobneje obravnavali položaj v vseh treh Slovenijah, pri čemer sta se strinjali, da je potrebno sodelovanje med matico, zamejstvom in zdomstvom postaviti na nove temelje, krepiti pri tem slovensko samozavest in uporabljati sodobne možnosti komuniciranja.

Udeleženci se zavedajo, da je skupen nastop za razkrivanje resnice o preteklosti in čim hitrejšo popravo storjenih krivic temelj tesnejšemu sodelovanju med strankama; vedo pa tudi, da je delovanje na tem področju potrebno za doseg novega sožitja v slovenskem narodu.

Delegaciji podpirata zamisel o ustanovitvi Svetovnega slovenskega kongresa, vendar ugotavljata, da so se spremenile izhodiščne

razmere od nastanka zamisli do danes, zato je potrebno ponovno preučiti dosedanjí pristop in upoštevati predstavniško načelo, ki ustreza dejanskemu stanju organiziranega slovenstva po svetu. Ob tem je potrebno omogočiti sodelovanje tudi tistim uglednim osebnostim iz kulturnega, znanstvenega in gospodarskega področja, ki svojega dela še niso vključevale v organizirane skupnosti Slovencev po svetu.

Posebej je bilo izpostavljeno vprašanje Slovenske izseljenske maticе. Ta po mnenju sodelujočih večkrat ni služila koristim slovenskega naroda. Hkrati pa je bilo izraženo prepričanje, da bi lahko na novo ustanovljeno Ministrstvo za Slovence po svetu prevzelo nalogo povezovanja vseh treh Slovenij.

Delegaciji ugotavljata, da še ni ustavnih in zakonskih možnosti, ki bi omogočile večje sodelovanje podjetij in kapitala iz zdomstva. V tem smislu bi bilo treba skupaj z ustavnimi spremembami izdelati zakone o lastnini in gospodarskih družbah, o preprečevanju monopolov, o tujih vlaganjih, o davčnem sistemu in o povračilu zemlje in škode.

Po pregledu skupnih zgodovinskih korenin in po seznanitvi s sedanjem sestavo obeh organizacij sta delegaciji ugotovili skladnost načel in namenov in se zato dogovorili za sodelovanje.

Obe strani sta soglašali glede temeljnega izhodišča, da mora po

V nadškofijskem domu v Ljubljani z nadškofom dr. Alojzijem Šuštarjem.

litika izhajati iz globokega kulturnega in gospodarskega povezovanja in da je njena naloga usklajevati družbene koristi ob spoštovanju človekove osebe.

Slovenci bomo utrdili lastno suverenost in se ohranili le, če se bomo združili okrog bistvenih narodnih vrednot in znali strpno usklajevati različne osebne in družbene koristi. Tako bomo sposobni prerasti meje med vsemi tremi

Slovenijami. Kar zadeva naš položaj v Evropi, pa velja načelo: Edino odločitev za vsestransko kakovost bo omogočila Sloveniji suveren vstop v družino evropskih narodov in zagotovila varovanje slovenskih vrednot in koristi.

Stams, 15. avgusta 1990

Alojz Peterle,
predsednik SKD
dr. Marko Kremžar,
načelnik SLS

PO 45 LETIH V DOMOVINO

Ob koncu srečanja je prof. Peterle kot predsednik slovenske demokratske vlade povabil vse udeležence, naj kot vidni člani Slo-

venske politične emigracije po 45 letih prestopijo meje domovine, ki je z zadnjimi volitvami zavrгла totalitarni komunistični si-

stem. Vabilo je veljalo ne le vodstvu SLS, marveč tudi Slovenskemu narodnemu odboru.

Obisk je potekal v glavnih obrih takole:

Na praznik Marijinega vnebovzetja, 15. avgusta, so avtomobili z omenjenimi predstavniki SPE skupaj s predsednikom Peterleto prešli mejo na podkorenskem sedlu. Z njimi je šel tudi dr. Janez Zdešar kot predstavnik izseljenskih duhovnikov.

Naslednje jutro so imeli zahvalno mašo na Brezjah, potem pa obiskali Kočevski Rog, da se ob enem od grobišč poklonijo pomorjenim domobrancem in drugim žrtvam revolucije. Ob breznu so zmolili rožni venec za pomorjene in njih morilce.

17. avgusta so obiskali slovenskega metropolita dr. Alojzija Šuštarja. Dr. Kremžar se je zahvalil predstavniku slovenske Cerkve za skrb, ki jo je ta posvečala po slovenskih izseljenskih duhovnikih med rojaki po svetu vsa to leta. To izjemno pomembno delo je pričel po 2. svetovni vojni ljubljanski škof, sam begunec, dr. Gregorij Rožman. Nadškof Šuštar, ki nadaljuje delo svojih prednikov tudi v tem pogledu, je poudaril pomembnost ustanovitve Katoliškega središča za Slovence po svetu v Ljubljani, ki ga vodi župnik Janez Rihar. Nato je pogovor tekel o potrebah in važnosti cerkvenega in laičnega katoliškega tiska v Sloveniji in o potrebi okrepitve dušnopastirske mreže med

Slovenci po svetu. Ob spominu na komemoracijo v Kočevskem Rogu je bila poudarjena misel, da je bil s tem napravljen pomemben korak k narodni spravi, ki pa mora biti sad trajnega prizadevanja za pravico in resnico.

Isti dan je delegacija obiskala predsednika Kmečke zveze Ivana Omana in se srečala z ministrom za kulturo dr. Andrejem Capudrom ter s provincialom slovenskih lazaristov dr. Antonom Stresom. V nedeljo se je dr. Kremžar sestal tudi z ministrom za ekonomijo dr. Jožetom Mencingerjem.

POGOVORI S POLITIČNIMI PREDSTAVNIKI

Slovenski parlament zavoljo požitnic ni zasedal, sprejel pa jih je v ponedeljek 20. avgusta predsednik skupščine dr. France Bučar. Naši predstavniki so mu izrazili zahtevo, da naj se dokončno odpravijo vse policijske liste, s katerimi je komunistični režim skušal ustrahovati politično emigracijo, in željo, naj nova slovenska vlada upošteva možnost dvojnega državljanstva.

Na predsedstvu Republike Slovenije je delegacijo sprejel predsednik Milan Kučan in člana predsedstva Ivan Oman in Ciril Zlobec. Obiskovalci so poudarili zahtevo, da mora nova vlada razčistiti vprašanja odgovornosti za umore in nasilje pred pričetkom oboženega odpora proti revoluciji in za množične umore po končani vojni.

S predsednikom slovenskega parlamenta dr. Francetom Bučarjem.

Na Orlovem vrhu na ljubljanskem gradu se je delegacija z molitvijo spomnila domobrancev, ki so bili nekoč tam pokopani.

Opoldne je slovenska vlada pod vodstvom predsednika Peterleta priredila gostom slavnostno kosilo v vili Podrožnik, ki so se ga udeležili tudi ministri Rupel, Dular, Bavčar, Janša, Capuder, Martelanc, Stanič in poslanec Reberc.

Tiskovno konferenco je organiziral minister Stanič. Predstavnikom tiska, radia in televizije je dr. Kremžar prebral izjavo, ki jo objavljamo na tem mestu:

Sledil je daljši pogovor s časnikarji.

IZJAVA NA TISKOVNI KONFERENCI

Na povabilo predsednika slovenske vlade gospoda Alojza Peterleta predstavniki slovenske politične emigracije, člani Slovenskega narodnega odbora (SNO), Slovenske ljudske stranke (SLS) in njihovi somišljeniki s tem obiskom domovine vračamo pozornost, ki so jo izkazali preteklega julija člani predsedstva in vlade Slovenije, ko so obiskali zdomce v ZDA, Kanadi in Argentini. Ob tej priložnosti so omenjeni predstavniki pred različnimi oblastmi Republike Slovenije izrazili naslednjo težnjo in zahteve:

Slovenska politična emigracija,

ki 45 let ni prestopila praga domovine, ker ni priznavala vladajočega totalitarnega režima, pozdravlja demokratizacijo Slovenije in zre z upanjem v njeno prihodnost. Pri tem pričakuje, da bo nova oblast vrnila dostojanstvo vsem, ki so do zdaj po krivici trpeli preganjanje in sramotenje ali pa izgubili življenje zaradi zvestobe svojim verskim in političnim idealom.

— Slovenci v svetu so že več kot sto let stalnica v slovenskem narodnem občestvu, zato je prav, da v novem obdobju demokratičnega sožitja soodločajo o svoji in narodovi usodi.

— Rojakom, ki živijo po svetu, naj nova slovenska ustava zagotovi možnost dvojnega državljanstva ter s tem pravico in dolžnost, da aktivno in pasivno sodelujejo pri volitvah v domovini s pomočjo mreže slovenskih konzulatov in poslaništev. Ti naj se ustrezno porazdele po vsem svetu.

— Slovenija mora biti domovina vseh Slovencev, zato zahtevamo takojšnjo odpravo raznih list in seznamov, ki to pravico omejujejo.

— Zahtevamo, da slovenska demokratična oblast razčisti vprašanje odgovornosti za revolucionarno nasilje pred začetkom obojenega odpora in za množične umore po končani vojni ter obsoja ta dejanja. Našo preteklost naj čimprej objektivno razišče strokovna zgodovinska komisija ob sodelovanju zdomcev. Sprava v narodu je lahko le sad resnice in pravice.

— Naloge Slovenske izseljenske matice, ki zavoljo svojega preteklega delovanja ne uživa potrebnega zaupanja, naj prevzame Ministrstvo za Slovence po svetu. V njem naj sodelujejo tudi predstavniki izseljencev.

— Pri vseh svetovnih združenjih Slovencev je potrebno upoštevati načelo predstavništva, kjer koli obstajajo organizirane slovenske skupnosti v zdomstvu.

— Dotok slovenskih zdomskih in tujih investicij za obnovo gospodarstva v Republiki Sloveniji bo sad zaupanja v pravno državo in ustreznih zakonov, ki bodo izhajali iz nove slovenske ustave.

— Slovenska politična emigracija podpira napore sedanje vlade za demokratizacijo in samostojnost Slovenije ter njeno suvereno vključitev v evropsko skupnost.

SREČANJA IN POGOVORI

(Ljubljanski župan inž. Jože Strgar je ob obisku izjavil, da v imenu slovenske prestolnice s prejemom delegacije simbolično sprejema vse slovenske zdomce.

V sejni dvorani ljubljanske občinske palače so se gostje udeležili izredne seje Sveta slovenske krščanske demokracije z delegati iz vse Slovenije.

V naslednjih dneh so bili sestanki na ministrstvih in sedežih parlamentarnih komisij, z notranjim ministrom Igorjem Bavčarjem, s pravosodnim ministrom dr.

Rajkom Pirnatom, poslancem Nacetom Polajnarjem, predsednikom komisije izvršnega sveta za raziskavo poveljnih množičnih poborov, umorov in pravno dvomljivih procesov, s članico iste komisije Spomenko Hribar. Poleg skupinskih obiskov in razgovorov so po-

samezni člani delegacije imeli tudi osebne sestanke z različnimi člani vlade ter drugimi osebnostmi iz slovenskega javnega življenja.

Vzpostavljeni so bili zgodovinsko pomembni stiki, ki se bodo v prihodnosti nadaljevali in utrjevali.

J. Š.

Molitev slovenskega otroka za voditelje

„Ljubi Jezus,

Ti, ki si trpel tudi zato, ker Tvoji niso poslušali prerokov, pa tudi, ker je voditeljem Tvojega ljudstva srce kdaj bilo zakrknjeno —

— odkrij tem, ki mojega vodijo, steze svoje modrosti!
Skrajšaj jim noči trpljenja
in razširi jim pleča,
da bodo lažje prenešali udarce nasprotnikov,
a tudi nerazumevanje lastnih ljudi.

Daj jim, da bi v dneh nevarnosti imeli hladno glavo,
pa toplo srce;
da bi vedeli, da je dnevu dovolj njegova lastna teža,
in vendar v dneh miru in blagostanja ne zapirali oči
pred negotovim jutrišnjim dnevom.

Daj našim voditeljem glavo, ki bo počasi razmišljala,
potem pa noge, ki bodo hitro hodile k cilju.
Daj nam voditeljev, ki nas ne bodo porivali
k skoku preko preširokih prepadov,
pa vendar take, ki bodo vedeli,
kdaj je tak skok treba tvegati iz previdnosti.

Prosim Te, usmili se jih, kadar so v temi,
še prej pa usliši mene:
daj mi modrosti, da jim bom ob pravem času
na pravem mestu znal stati ob strani. Amen.“

Žalne slovesnosti v Teharjah, Crngrobu in Šentpavlu

V TEHARJAH

V Bukovžlaku na Teharjah je v petek 20. julija slovenski premier Lojze Peterle ob svojem obisku in polaganju venca, v spremstvu republiških in občinskih oblasti, v spomin pobitih domobrancev in njihovih svojcev, dejal, „da imajo mrtvi svoje pravice, mi pa do njih svoje dolžnosti“. Jože Zadravac piše v Družini: Edinstven primer na svetu: nad grobišči z 2000 do 3000 sinov in hčera slovenske matere, žrtev povojnega nasilja so odločujoči partijski ljudje zaukazali odlagališče, kamor so kamioni vsak dan vozili odpadke, smeti, pa ne samo zato, da bi zravnali jame, temveč tudi zato, da bi zbrisali spomin.

Čas je strog sodnik: stvari postavlja na pravo mesto!

„Zbrani smo na enem tistih slovenskih krajev, kjer besede ostanejo prazne, le spomin ostaja boleč. Kot naslednik nekdanje oblasti, ki je pri tem bila soudeležena, izrekam na tem kraju obžalovanje in opravičilo vsem prizadetim. Spomin naj nas povezuje v skrbi za novo sožitje, a mrtvi naj počivajo v miru.“

Celjska občina je že odločila urediti ta kraj in ga spominsko zaznamovati. Velik križ na južnem

delu območju, kjer je bilo teharsko taborišče, je bil postavljen v četrtek zvečer. Z domačini ga je na pobudo celjskih občinskih moč postavil teharski župnik Marijan Rozman. Ob blagoslovljenem križu je prva skupina teharskih domočinov zmolila desetko rožnega venca z vzklikom: Ki je za nas križan bil.

V CRNGROBU

Okrog 3000 ljudi se je zbralo v nedeljo 22. julija v Crngrobu pri Škofji Loki na spravi prireditvi in molitvi za mir, ki sta jo pripravila župnija Stara Loka in regijski odbor Slovenskih krščanskih demokratov. Somaševanje 40 duhovnikov je vodil nadškof dr. A. Šuštar. Maši je sledil še kulturni program, na katerem sta spregovorila odvetnik Stanislav Klep in Izidor Rejc, predsednik Sveta SKD in minister za industrijo. Pri maši je pel združeni zbor nekaterih gorenjskih župnij.

Marijino svetišče je nema priča povojnih dogodkov v Crngrobu, ki so bili zaznamovani s krvjo in grobovi, je dejal Andrej Glavan, župnik in dekan v Stari Loki. V njih so našli smrt predvsem Hrvatje, ki so jih na poti v Avstrijo zajeli v Loki, pozneje pa

najbrž tudi domačini, zaprti na škofjeloškem gradu.

Dolžni smo govoriti o pobojih in skritih grobovih, da se zlo ne bi nikdar več ponovilo, je dejal Klep. Samo tisti ljudje, ki nimajo čiste vesti, govorijo, da je to odpiranje starih ran. V dneh od 21. do 25. maja 1945 so v neposredno bližino cerkve vodili ljudi: otroke, žene in ostarele. Vsi so bili v civilu, večinoma Hrvati. Nova oblast naj poskrbi, da se bodo našli krivci, odgovorni za strahotna poveljna dejanja.

V ŠENTPAVLU

V nedeljo 15. julija je bilo pri cerkvi v Šentpavlu nad Sostrim množično žalno slavlje, ki se ga je udeležil tudi član predsedstva RS Ivan Oman. Bogoslužje za rajne, v javnosti doslej zatajevane žrtve poveljnega terorja, ter simbolni pogrebni obred je vodil sostrški župnik p. Vid Junger. Po pesmi in recitacijah je domačin Miha Levičnik v nagrobnem govoru pripovedoval, kaj je doživel kot 13-letni otrok: Italijan in Nemec je bil okupator za slehernega Slovenca; bratomorne spopade pa so zakotili nosilci ideologije boljševisničnega komunizma. V Podlipoglav je 4. julija 1945 avtobus pripeljal 25 vojaško oblečenih in obo-roženih mož. Nalovili so ljudi, jih zaprli v sobo Krajevnega ljudskega odbora ter jih kruto pretepali. Ponoči so do smrti prebičane nesrečnike odvedli v gozd in jih tam pobili. Sredi oktobra istega

leta so njihove kosti na skrivaj prekopali ter jih prenesli k Sv. Urhu; povedal je to vojni ujetnik, ki je sodeloval pri prekopu žrtev izpod Razorov. Klavci so svoj posel nadaljevali; pobili so še 3 ljudi iz Javorja, na seznamu za likvidacijo so imeli še 20 drugih. Zakaj so to počeli? Strah so hoteli vcepiti ljudem, kajti samo tako se je mogel ohraniti režim, ki je bil do konca „neljudski, nedemokratski, slovenskemu duhu povsem tuj, slepo podrejen ruskemu boljševizmu“.

(Po Družini 29/1990)

Slovenski krščanski demokrati vabijo vse, ki jim je bilo

PREMOŽENJE NASILNO ODVZETO

po zakonu o nacionalizaciji ali po drugem nepravilnem zakonu, da potrebne podatke (ime, priimek, prejšnji in sedanji naslov, natančen seznam odvzetega premoženja ter odločbo o odvzemu) sporočijo na tajništvo SKD. Naši strokovnjaki bodo zadeve posredovali na ustrezne državne organe v Republiki Sloveniji.

Naše posredovanje je
BREZPLAČNO.

Prosimo, da se v navedenih zadevah obrnete na naslov:

**SLOVENSKI KRŠČANSKI
DEMOKRATI**

g. glavnemu tajniku

Vrtna ulica 22

61000 Ljubljana, Slovenija

Pomorjeni pesniki domobranci

LEOPOLD LEGAT

14. 4. 1925, Selo pri Žirovnici, študent prava na ljubljanski univerzi — junij 1945, Kočevski Rog (?).

PESEM OB ODHODU

V lončene vase veje že večerni čas. —
skoz okna mesečina lije v bisernih slapovih,
počasi se po poljih in vrtovih
že sence daljšajo in noč je legla že na nas.

V temo budio prve se luči,
gozdovi že večerne pesmi so pričeli peti.
V pomladno noč žare odprti cveti,
že po večerji iz preprostih hiš diši.

Dišečih vrtnic sem po tleh natresla,
da je vsa soba polna vonjev in dišečih olj,
sedaj, ko najina ljubezen je dospela v maj.

Odhajaš, — nič ne vem, kam pot te bo zanesla,
samo to vem, da v moji duši bolj in bolj
bridkost bo rastla, če ne prideš več nazaj.

VETRINJE

Počasi na stopnišče stare opatije lega
prežarjeni večer utrujen k najinim nogam.
Nemir večerni nama plahe misli bega,
vprašujem se, kje gre naša pot in kam?

Na oni strani ribnika luči so v vodo pale
in zdaj jih vidim v tvojih žarnih očeh.
Kot se v gladini ribnika luči in sence vrstile,
tako vrstita v tebi se bridkost in smeh.

Večer ugaša. Luči so zbledele:
„Pozabi vse in le poljub mi daj v slovo,
vse te večerne sanje so se obletele,

bodiva trezna, voščiva si lahko noč.

Na oni strani so trobente povečerje že zapele,
na svidenje, podaj mi še roko!“
(Vetrinje, maj 1945)

STANE BRAČKO

9. 5. 1923, Ljubljana, študent medicine na ljubljanski univerzi — junij 1945, Kočevski Rog (?).

MIDVA

Midva sva se srečala na isti cesti.
Bila je, da sem dvignil roki in obstal
in ona je zagledala moj strgani rokav
in sva oba smejala se na isti cesti.

Zdaj sva zmes iz stekla in svetlobe,
in če svetloba ugasne, v domu je temno,
in če razbije steklo se, svetlobi je hudo,
ker mora svetiti v razbite sobe.

ANNO 1942 POST CHRISTUM...

a mimo hodimo, kot da se ne poznamo,
a mimo hodimo, kot da se ne poznamo
saj radi vzeli breme bi raz vsako ramo
drug drugemu, a niti v krog ne drznemo se vsesti.

Kot sive smo plasti na oljni sliki:
vsak zase zre v teh krhkih dni zrcalo,
s tesnobo čaka, kdaj bo zaječalo,
kdaj zrušimo se kot samotni spomeniki.

Samo ko godba gre skoz tesno mesto,
samo takrat bi v róke si neznane segli
s pogledom v mrzli cestni tlak.

Potem bi se razšli in tiho legli
kje v daljnem kraju v mlado travo,
da gre čez našo pot ta siv oblak.

ODON PETERKA

13. 3. 1925, Jesenice, maturant klasične gimnazije v Ljubljani — junij 1945, Kočevski Rog (?).

TIHOŽITJE

Na mizi srčno tihožitje:
cvetoči nagelj, rožmarin.
kot za slovo, kot za spomin.
Z zlatnino sonca ves oblit je.

In v nageljnu je srčna kri
in v rožmarinu misli nežne.
V tišinah samovanja spi
in sanja mi srce... O nade bežne!

Iz nageljna ljubezen sanja
in rožmarina vonj me mami:
ne pojdi proč in ne osami
skrivnosti moje praznovanja!

A jaz odhajam proč odtod,
v daljave tebi nedosežne.
O misli nežne, nade bežne,
s seboj prinesem vas na daljno pot!

Rdeči nagelj posuši se,
srce pa večnosti je cvet,
kot sonca v nebesu iskri se,
nesmrtnosti v njem spava svet.

In rožmarina vonj ostane
in misli nežne bodo šle z menoj,
že suho listje sipajo platane
in jaz po njem odšel bom že nocoj...

POMLAD JE TU

V vrtovih jablane cveto,
z vetrovi južnimi lete žerjavi.
Nek glas mi v prsih pravi:
vrniva se v pomlad!

Pri srcu je hudo:
vrniti se v pomlad
brez nad mi je težko.

Ne, ni pomladi!
Čemu v cvetoči vrt,
ko čaka me na koncu — Smrt?

IVAN HRIBOVŠEK

19. 6. 1923, Radovljica, študent klasične filologije na dunajski univerzi — junij 1945, Kočevski Rog (?).

JABOLKO NA MIZI

Prelivajo se barve kakor misli,
na jabolku se sončna luč razbija.
Na vse strani prše stekleni drobci,
zabada se mi v kožo melodija.

Nad mizo zrak ko gosta tekočina
v velikih valih proti nam se plavi,
v presledkih jabolko med njimi niha,
ustavlja trudno v luči se krvavi.

V tesnobi in nemiru trepeta
tu sredi mize kot izrezano srce,
počasi topla kri čez rob curlja.

Z dlanmi zajemam, ustnice si močim,
nato se tiho sklonim preko mize
in sladko upanje od sile ločim.

To delajte v moj spomin

Iz življenja in delovanja kiparja in rezbarja Jožeta Žerovnika

Gospod Jezus je tisto noč, ko je bil izdan, vzel kruh in se zahvalil, ga razlomil in rekel: „To je moje telo, ki se daje za vas. To delajte v moj spomin.“

Jože Žerovnik: Mati
(v Rožmanovem domu v San Justu)

Prav tako je vzel tudi kelih po večerji in rekel: „Ta kelih je nova zaveza, sklenjena z mojo krvjo. Kolikokrat boste pili, delajte to v moj spomin.“
(Sv. Pavel, 1 Kor 11, 23-25)

Stanko, najstarejši Žerovnikov sin, je študiral pri križarskem redu v Ljubljani. Po mali maturi in po večnih obljubah je bil preoblečen in izbral je ime Martin. Mladi redovnik Martin se je pridno pripravljaj na duhovniško posvečenje.

Žerovnikovi so živeli v Vodicah na Gorenjskem, v 900 let stari fari, posvečeni sv. Marjeti, ki spada pod srednji Kamnik. V maju 1945 so vsi zapustili svojo domovino. Po begu na Koroško sta se rešila samo mama in 22-letni Jože, ki sedaj živi v Buenos Airesu.

Trije sinovi in oče so bili iz Vertrinja vrnjeni in pobiti. Oče je skupno z 900 domobranci pokopan nekje v Kamniški Bistrici.

Blaž in Ciril, 19 in 17 let stara, sta po groznem mučenju našla svoj počitek v Teharjah, bogoslovcec Stanko pa je bil umorjen v Kočevskem Rogu. Ni dosegel želenega duhovništva. Želel bi lomiti kruh in vzeti v roke kelih, želel bi ju blagoslavljal in spreminjati v telo in kri Njega, ki je

tisto noč, ko je bil izdan, rekel: „To delajte v moj spomin.“

Jože, rojen 1924. leta, se je že v Ljubljani navdušil za kiparstvo. Po tretji gimnaziji se je namenil v Domžale k akademskemu kiparju Karlu Hrovatu, ki ga je uvedel v cerkveno umetnost in podobarstvo. V Domžalah je tudi končal tehnično šolo in spoznal ter delal pri poznanem Francetu Ahčinu, s katerim sta bila povezana v trajnem prijateljstvu prav do Ahčineve smrti.

Leta 1943 je bil mobiliziran v nemško vojsko. Večkrat prestreljen in ponesrečen je iz Varšave ušel, se vrnil v Slovenijo in se uvrstil pri domobrancih v udarniški četi v Tupalčeh na Gorenjski.

Ob umiku je bil v Križah pri partizanskem napadu hudo ranjen. Na vozu je bil prepeljan čez Ljubelj v celovško bolnišnico. Pravčasno je Angležem iz bolnišnice ušel in se tako že petič rešil vrnitve in gotove smrti. Skozi vse svoje razburkano življenje je ponavljal vdane besede: „Zgodi se Tvoja volja!“

Po tragičnem maju 1945 sta z mamo ostala sama. Jože je skušal razumeti božje načrte. Premišljeval je, kako usmeriti prejete talente, kaj napraviti v svojem bodočem življenju. Iskal je božjo voljo. V Spitalu je pod vodstvom avstrijskih kiparjev končal mojstrski izpit. Nato se je preselil v Argentino in se poročil. Z ženo

Julko Fajdiga sta imela pet otrok, štiri fante in eno dekle. V Buenos Airesu je Jože nadaljeval s kiparstvom. Napravil je tečaj na Akademiji Belgrano.

Njegova stalna želja je bila napraviti v življenju nekaj v spomin na brata Stanka, ki ni dočakal duhovništva. Zato se je odločil in se bistveno posvetil cerkveni umetnosti.

45 let že oblikuje versko podobarstvo. Napravil in podaril je križe novomašnikom in novo nastalim družinam; okrasil je cerkve; s svojim dletom oblikoval številne svetnike in podobe, posebno za argentinska verska občestva. Njegovi kipi so raztreseni po Čilu, Paragvaju, Urugvaju, Venezueli in Puerto Rico. V manjšem številu krasijo tudi slovenske skupne domove v Argentini: jaslice v cerkvi Marije Pomagaj v Buenos Airesu, Slomšek v Slomškovem domu, križev pot, Jezus in Njegova mati Marija so manifestacija njegove vere in življenjske obljube.

Spomenik slovenskim materam v Rožmanovem zavetišču je, po njegovih besedah, simbol slovenske begunske matere, ki je v kravi komunistični revoluciji izgubila moža, sinove in hčere in je našla edino tolažbo v tihi molitvi rožnega venca. Na ta kip je Jože posebno ponosen, ker je tudi sinteza doživetega trpljenja in globokega upanja Žerovnikove družine.

Vendar so številni kelihi in patene njegove izdelave njemu prav gotovo najbližji. 45 let jih že obli-

kuje in širi po vsem svetu. Vsaka njegova sveta posoda stalno ponavlja dvojno željo: „To delajte v moj spomin“ in v spomin na brata Stanka.

Jože Žerovnik živi s svojo družino v Caserosu v Velikem Buenos Airesu. Pred kratkim je v smrtni nesreči izgubil sina Jožkota. Gospod mu stalno dopušča nove nerazumljive žrtve.

Njegovi prijatelji so, kakor njegova dela, raztreseni po vsem svetu. Tudi v Mendozi ima sorodnike in znance. Želel je, da se tudi v mendoški slovenski skupnosti vsako nedeljo pri daritvi spominjamo na brata Stanka in vseh pobitih bogoslovcev in duhovnikov. Pred leti, ko je bil v Mendozi zgrajen novi dom, je podaril velikega križanega Kristusa. Pred kratkim, na dan blagoslova grobov v Kočevskem Rogu, nam je poslal še kelih in pateno.

Pove nam, da je njegovo najgloblje zadoščenje, da mnogi verniki molijo, da se s pomočjo njegovih podob bližajo božjemu kraljestvu. Njegova skrb je z vsakim svojim delom povzročiti v vernikih globoko versko doživetje, prav tisto, ki on doživlja v svoji delavnici. Njegovo delo je stalna molitev.

Prepričan je, da mora njegova umetnost povezati vernike v skupno doživetje, da ne sme nikogar odstraniti, ker smatra, da je prav to naloga verske umetnosti.

Njegova dela želijo biti vsem domača, ker se boji, da bi ne po-

magala k verskemu poglobljanju. Vsaka umetnost je ustvarjanje, cerkvena umetnost je pa nekaj posebnega, pravi.

Če umetnina človeka odvrča od molitve, če mu onemogoča versko doživetje, ne izpolnjuje svojega bistvenega namena in mogoče celo ne spada na oltar, vsaj dokler se pri določenem občestvu ne doseže primerna vzgoja in dozorevanje.

Tega se Jože zaveda in to mu škofje, duhovniki in verniki, ki mu naročajo razne podobe, najbolj priznajo. Ko umetnino podari ali proda, saj se s tem delom preživlja, hudo trpi in jo pogreša. Vendar se zaveda, da je ločitev potrebna za dosego začrtanega življenjskega cilja.

Ob obisku papeža Janeza Pavla II. v Argentini je našega Jožeta Katoliška univerza v Buenos Airesu izbrala za predstavnika cerkvenih umetnikov na srečanju v Teatru Colón. Priznanje njegovega truda in uspehu je razveseljivo. Apostolski nuncij Calabresi mu je, po blagoslovu nove cerkve, izročil diplomo in dejal: „V argentinski zgodovini cerkvene umetnosti si zapisan z velikimi črkami.“

Žal Jožeta Žerovnika Slovenci še premalo poznamo. Prav pa je, da se ga 45 let po Kočevskem Rogu, Teharjah in vseh slovenskih tragedijah prisrčno spomnimo, mu čestitamo in želimo, naj mu bo Bog pravični plačnik!

Božidar Bajuk

Beg v svobodo

„Pridite in čujte vsi, ki se Bo-
ga bojite, povedal vam bom,
kaj vse je storil zame.“

(Ps 65, 16)

Rad bi na kratko popisal, kako sem doživiljal božje varstvo, ko sem se umikal iz šentjerneja, kjer sem bil kaplan 7 let, preko Maribora do Avstrije.

V prvih dneh maja 1945 so prihajale v šentjernejo vesele in žalostne novice. Časopis Slovenec, menda z datumom 3. maja, je prinesel vest, da je Slovenski narodni odbor v Ljubljani oklical Svobodno Slovenijo in da se Nemčija predaja zaveznikom. Domobranska posadka v šentjerneju je bila odrezana od Ljubljane.

Iz šentjerneja sem odšel v torek 8. maja 1945 po kosilu. Zelo težko sem se odločil za odhod. Najrajši bi ostal, pa naj bi se zgodilo z menoj karkoli. Pleterski pater Ferdinand je prišel k meni istega dne ob 10. uri in me nagovarjal, naj останem, in bo on vse storil, da se mi ne bo nič zgodilo. Skoro gotovo so ga poslali partizani. Povedal sem župniku Francu Cerkovniku, da je bil pri meni pater Ferdinand in kaj mi je rekel. Župnik je odšel z vojaki, a se je vrnil in se zatekel v Pleterje. Tam so ga partizani aretirali in potem obsojili na smrt. Že julija 1942 so partizani umorili v gozdu pri Pleterjah kaplana Vinka Kastelica, tri fante K/A in kmeta J. Prhneta.

Na prigovarjanje sobratov Alojzija Fistra in Božidarja Slapšaka

sem se odločil za odhod, ne z vojaški kot župnik, ampak sam bom poskušal priti do Maribora. Vedel sem, da na štajerskem ni toliko sovražstva do duhovnikov kot na Kranjskem in da so partizani manj organizirani po vaseh in ne poznajo odločilne vloge, ki so jo imeli komunisti v OF. In v Mariboru je bila v bolnišnici moja sestra Francka z redovnim imenom Nerina.

Na kolesu sem se peljal do škofjanske Stare vasi, kjer sem poiskal Janeza Škoda, ki je pribežal v šentjernejo, ko so Nemci preseljevali naše ljudi iz obmejnega pasu. Prišla sva še isti dan do bivše italijansko-nemške meje, kjer sva prespala na podu pri nekem kmetu. Zjutraj sva šla na Škodov dom pri Svetem Duhu, zdaj se ta kraj imenuje Veliki Trn. Maševal sem že pozno v farni cerkvi.

Na Raki je gorelo in slišalo se je streljanje ves dan in tudi ponoči. Pre-spal sem v nekem hramu in zjutraj, na dan sv. Rešnjega telesa, sem odšel v spremstvu škodovega brata do reke Save. Na cesti ob reki je bilo veliko nemških in hrvatskih vojakov, ki so se premikali proti Sevnici in Zidanemu mostu. Ko sem šel z njimi, sem srečal nekaj šentjernejskih domobrancev, ki so se vračali v šentjernejo. Ti so mi odsvetovali, da bi šel naprej, ker da je bližnji most na Savici že zastražen. Nagovarjali so me, naj se z njimi vrnem v Gorjance. Šel sem z njimi do Rotoharjeve hiše, kjer

sem ostal do sobote. Ta družina se še ni vrnila iz begunstva.

V soboto zjutraj sem odšel do reke Save. Vse svoje dokumente in nekaj denarja sem skril v podstrešju hiše. Na kraju, kjer se cesta približa Savi, sem se usedel ob reki in premišljeval, kako bi prebredel reko. Plavati nisem znal. Kmalu pa sem opazil, da se mi približuje nekdo v čolnu. V strahu sem pričakoval, kaj bo storil. V moje veliko začudenje se je ponudil, da me prepelje na drugo stran pri vasi Blanca. Prekoračil sem potem cesto in hitro zavil v gozd. Skozi Zabukovje in Planino sem prišel zvečer še istega dne v Šentjur pri Celju.

Na Planini je bilo dosti partizanov. Imel sem spet „srečo“. Pred vasio me je došel neki kmet in me povabil, naj prisedem k njemu na voz. Peljala sva se mimo dvorišča, kjer so bili partizani, ne da bi opazili kaj sumljivega, čeprav sem imel nahrbtnik pri sebi. Kmet je potem kmalu

zavil na dvorišče svoje hiše in jaz sem nadaljeval svojo pot. Na koncu vasi pa me je ustavila straža in me hotela odvesti nazaj na komando. Z izgovorom, da sem duhovnik, ki se vračam iz Hrvaške domov, so me pustili, da sem nadaljeval pot. Tudi kruha in pijače sem dobil. Moj brevir je bil dokaz, da sem duhovnik.

Tako okrepcan sem nadaljeval pot po cesti in zvečer dospel v Šentjur pri Celju. Pred mestom na mostu je bila straža. Vsakega, ki je prišel po cesti, so odpeljali v vrsto in potem gnali na komando mesta na preiskavo. Precej dolga je že bila vrsta in komaj je stražar odšel iskat drugega prišleca, sem zbežal med hišami, ne da bi me kdo od straže opazil. Poiskal sem hitro farovž, kjer sem prespal. Drugo jutro sem maševal pri stranskem oltarju med župnikovo mašo. Po maši sem nadaljeval pot skozi Dramlje in Špitalič in prišel do Žiče, kjer je bil župnik škofov nečak Anton Tomažič. Zelo lepo me je sprejel, razumel takoj moj položaj in me povabil, naj se pri njem odpočijem. Ostal sem pri njem do četrтка. Preskrbel je pri novih oblasteh pismeno dovoljenje, da sem se peljal z vlakom do Maribora. Dovoljenje je podpisal neki Časl, kar mi je zelo prav prišlo pri komandirju pri Sv. Lovrencu, ki ga je spoznal kot svojega ljudskošolskega učitelja.

V Mariboru sem šel najprej v bolnišnico, kjer so bile sestre usmiljenke, med njimi moja sestra in še sestra Rozalija Mikec iz Malega Slatnika, moja daljna sorodnica. Sestre so bile zelo v skrbeh, ker je bilo že

novo vodstvo. Prenočil sem v skritem kotu pod stopnicami. Naslednji dan sem šel k škofu Tomažiču. Razložil sem mu svoj položaj, bil je zelo prijazen z menoj in je bil takoj pripravljen, da mi pomaga. Po daljšem razmišljanju, kam bi me poslal, da se ne bi srečal z duhovniki, ki so bili pri partizanih, me je poslal v Sv. Lovrenc, da si izposlujem dovoljenje od novih oblasti za bivanje v trgu. Že med potjo sem srečal komandanta trga, partizana Napotnika, nečaka škofa Napotnika. Ustavil me je in vprašal, kdo sem in kam sem namenjen. Ko sem mu povedal, da sem duhovnik in da me mariborski škof pošilja v Sv. Lovrenc po dovoljenje za bivanje v trgu, se je zelo razveselil, da bo fara Sv. Lovrenc spet imela duhovnika. Spoznal sem, da na štajerskem še ne poznajo OF in komunistov. Prav zato sem se v šentjernej odločil, da grem preko štajerske v Avstrijo.

Brez večjih težav sem dobil dovoljenje za bivanje v Sv. Lovrencu. Komandir trga je prebral dovoljenje za potovanje, ki sem ga dobil na občini v Žici, ki ga je podpisal Časl, in del: „Ta je bil moj učitelj v ljudski šoli.“ Hotel je po telefonu govoriti s škofom, ko je bil telefon prekinjen. Z dovoljenjem sem se vrnil v Maribor k škofu, ki mi je napisal zelo previdno dekret, ki ga hranim.

previdno dekret, ki ga hranim. v Sv. Lovrenc in se nastanil v biviški mežnariji, kjer je stanoval partizanski kuhar in mežnar. Njegova žena mi je kuhala. Ljudje so bili zelo dobri do mene, a preveč radovedni,

odkod sem. Hoteli so vedeti kaj več o moji preteklosti. Izogibal sem se družbe in bil previden v odgovorih. Na svojem domu je ležal bolni duhovnik Bogomir Pušnjak. Nosil sem mu obhajilo in mu vse zaupal. K temu bolniku je prinesel neki fant Glasnik Srca Jezusovega od leta 1937, kjer je bila slika ljubljanskih novomašnikov (tudi jaz na sliki). Duhovnik je ukazal fantu, naj Glasnik dobro spravi in naj ga nikomur ne pokaže. Sedaj mislim, da so mnogi farani vedeli za mojo preteklost, a so bili previdni, da me niso izdali.

Na občini sem dobil dovoljenje, da sem se smel gibati po fari podnevi in ponoči. Podpisal ga je inž. Ivo Kvac, ki mi je zagotavljal, da bo zdaj spet vse tako, kot je bilo v stari Jugoslaviji. Enako komandir mesta. Na praznik sv. Rešnjega telesa sta poskrbela, da je bila procesija res še po starem. Ves odbor OF z dr. Kvacom na čelu se je udeležil procesije in poskrbel za okrasitev poti in oltarjev. Vojska je šla v sprevodu in ob blagoslovih streljala. Prav tako slovesna je bila procesija naslednjo nedeljo pri Devici Mariji v Puščavi. Komandirja pa so potem klicali na zasliševanje v Ruše in je bil kmalu prestavljen. Inž. Ivo Kvac je kmalu odstopil in njegovo mesto je prevzel katoliški mož Mrak, zelo zaljubljen v OF. Značilno je tudi to, da je OF poskrbela za popravilo poškodovane farne cerkve.

Otroke, nekateri so bili stari 14 let, sem pripravil na prvo obhajilo, 94 v Sv. Lovrencu in 54 v Puščavi. Gospa Kvacova in dekleti Hrastar in

Ljubljana - Mislej portal

Jodi so poskrbele za zajtrk prvoobhajancev. Hodil sem tudi v šolo poučevat verouk. Upraviteljica Kasiakova je bila učiteljica, ki zaradi krščanskega prepričanja gotovo ni imela bodočnosti v novi družbi.

Junija meseca se je vrnil iz Avstrije župnik iz Puščave Ignacij Nardrah. Prinesel je žalostno vest: Angleži so izročili domobrance partizanom, le kakih 800 se jih je rešilo. Tudi za civile obstaja nevarnost, da jih izroče Titu. Slišal sem take novice že prej, vendar sem malo upal, da to ni res. Župnik mi je tudi od-

svetoval, da bi pobegnil v Avstrijo. Jaz pa nisem spremenil svojega načrta, le čakal sem ugodne prilike.

Moje bivanje pri Sv. Lovrencu je bilo kmalu še bolj nevarno. V začetku julija je izšel odlok, da morajo duhovniki, ki so se vrnili na svoje fare, narediti prošnjo na notranje ministrstvo v Ljubljani, če smejo zasedeti svoja prejšnja mesta. V prošnji morajo navesti, kje vse so bili med vojno. Kaj storiti? Spet sem zapupno molil in začel delati načrte, kako bi mogel priti na Koroško v Pliberk.

Na praznik sv. Petra in Pavla so dvakrat prišli po moje podatke, potem so jih ponovno zahtevali po telefonu od šolske upraviteljice. Nenavadno povpraševanje po mojih podatkih je bil namig, naj čimprej odidem. Spoznal sem, da bom lažje prišel na štajersko kot na Koroško. Posvetoval sem se z župnikom iz Puščave, ki je dobro poznal okolico. Odločil sem se, da bom šel najprej do fare Sveti Duh na Ojstrem vrhu, ki je menda najvišja fara (903 m) v mariborski škofiji. V petek 6. julija sem ob 9. zjutraj odšel s Svetega Lovrenca z napolnjeno aktovko in oblečen kot za najhujšo zimo. Prepehjal sem se čez Dravo in ob treh popoldne prišel do fare Sveti Duh. Lega kraja je res lepa, življenje v farovžu preprosto, kmečko: župnik je obenem tudi mežnar in kmet, gospodinja izredno dobra. Ko sem župniku povedal, zakaj sem prišel in da želim pri njem prenočiti, je bil zelo zaskrbljen; prav tako gospodinja. Računal bi me hitro odpravila, saj je bila

hiša prav blizu meje in je bilo zanj nevarno, če bi me dobile obmejne straže. Končno sta mi le odkazala sobo in sem se zaprl notri. Dobil sem dobro večerjo in zajtrk.

Naslednji dan je bila sobota. Župnik je zgodaj maševal in takoj odšel na delo. Po župnikovi maši sem maševal tudi jaz. Stregel mi je moški v vojaški uniformi, ki me je pred mašo prosil za spoved. Po zajtrku sem pa hitro odšel na avstrijsko stran, ne da bi me opazili graničarji. Ko sem bil že na avstrijski strani, so me kmalu na cesti ustavili ruski vojaki. Pokazal sem dovoljenje iz Svetega Lovrenca, da se smem gibati v vseh smereh, in ko so videli tudi partizanski žig, so me pustili, da sem nadaljeval pot nemoteno vse do Lučin (Leutschach). Ob 11. uri sem bil že v mestu Lučine. Od dveh popoldne sem se javil dekanu, ki je sprva pokazal prav prijateljsko zanimanje zame. Prav tako kaplan, ki so ga partizandi izgnali iz Konjic, kjer je deloval med vojno. Dekan mi je odkazal sobo, da bi ostal kar pri njem. Potem pa se je premislil. Menil je, da bi bilo zame prenevarno v tem kraju zaradi partizanov, ki prihajajo pogosto čez mejo vse do Lučin. Izposloval mi je dovoljenje pri oblasteh za potovanje v Graz in mi dal tudi priporočilo za sedanjega župnika v Gomilici (Gamlitz). V nedeljo sem maševal in odšel v Gomilico.

Ko sem prišel v Gomilico, sem šel najprej v cerkev in se zahvalil Bogu za varstvo med potjo. Dva meseca sta pretekla, odkar sem odšel iz šentjerneja. Ves ta čas sem bil pod

novi oblastjo, ki je tiste dni neusmiljeno mučila in morila svoje idejne nasprotnike. Prepričan sem bil, da bi tudi mene mučili in umorili kot so kaplana Vinka Kastelica in župnika Franceta Cerkovnika in še nešteto drugih mož in fantov iz šentjernejske fare. Mislim, da ni imela nobene fara toliko vojnih žrtev kot šentjernej na Dolenjskem.

V Gomilici sem ostal 9 mesecev na fari kot kaplan, potem pa sem se preselil v Pliberk na Koroško, kjer sem bil dve leti in pol. Leta 1948 sem se preselil v Čile.

Kako izredno sem doživel božje varstvo v svojem življenju! Rad bi se zahvalil vsem, ki so zame molili, da bi se rešil, in mi pomagali na poti v svobodo. Predvsem pa se zahvaljujem vsak dan Jezusu in Mariji za duhovniški poklic, za čudežno varstvo in rešitev: doma med revolucijo in po njeni zmagi v najstrašnejših letih naše zgodovine. Bog bodi zahvaljen za vse!

Janez Mohar

Kaj zahteva od škofov sedanji položaj v Sloveniji?

Na seji slovenske škofovske konference 13. julija 1990, kateri je prisostvoval tudi pronuncij Montalvo, je bilo rečeno, da sedanji položaj v Sloveniji zahteva od škofov čim bolj živo in neposredno spremljanje dogodkov, zlasti v zvezi z urejanjem pravnega položaja Cerkve, vračanja odvzetega premoženja, ki je prej omogočalo vzdrževanje cerkvenih ustanov, in spremembe v šolstvu.

Newman - učitelj razuma in srca

Preko devetih desetletij prejšnjega stoletja se pne življenjski lok človeka, ki je neizbrisno zaznamoval in oplemenitil evropsko duhovno kulturo: to je angleški konvertit, teolog in poznejši kardinal John Henry Newman (1801-1890). Še preden bodo izšli zvezki njegovih zbranih spisov

(prek 80 jih bo), lahko rečemo, da je ustvaril enega največjih teoloških opusov tako po obsegu kot po kvaliteti. Poznavalci ga radi imenujejo „Avguštin novega veka“ in ga imajo za predhodnika in „nevidnega očeta 2. vatikanskega koncila“, saj so šele na tem koncilu njegovi preroški uvidi v veliki meri postali resničnost.

Še zgovornejša kot njegovi spisi pa je njegova izjemna življenjska usoda, pričevanje njegove osebnosti in njegovo pretresljivo iskanje in najdenje resnice in svetosti. „Iz senc in podob k resnici“ — ta izrek, vklesan na njegovem nagrobniku, najlepše povzema njegovo življenjsko potovanje.

Rodil se je 21. februarja 1801 v verni anglikanski družini v Londonu. Redno branje svetega pisma v krogu domače družine mu je vlilo ljubezen in spoštovanje do božje besede in trajen čut za božjo previdnost. Petnajstleten je doživel svoje „prvo spreobrnjenje“ — odkritje osebnega Boga. „Umiril sem se v misli: le dvoje edino najvišjih bitij zares obstaja — namreč jaz in moj Stvarnik.“ Tako je označil to svoje intimno religiozno doživetje v Apologiji skoraj petdeset let pozneje.

Šestnajstletnega nadarjenega in

prebujenega fanta so starši kljub denarnim težavam poslali na univerzo v Oxford. Na tem častitljivem vseučilišču, pravi trdnjavi anglikanizma, se je razvil v verskega genija 19. stoletja. Študiral je klasike in se zatopil v debele zvezke velikih teologov in cerkvenih očetov. Postal je anglikanski duhovnik (1922) in tutor (član učiteljskega zbora v kolegiju; 1826). Kot rektor univerzitetne cerkve sv. Marije v Oxfordu (1828 do 1843) je imel redne nedeljske in praznične pridige (devet knjig jih je izdal sam, veliko je še neizdanih). Newmanova mojstrska beseda je osvajala in navduševala študente in preprosto prebivalstvo s svojo lepoto in toplino, ki jo je združeval z globino in zahtevnostjo. Velike teme teh pridig so bile: realizem in pristnost verskega življenja proti pozunanjenosti, zakramentalno življenje, duh samoodpovedi, molitev, temeljne verske resnice, resničnost nevidnega sveta, nevarnost razkošja in božja previdnost. Za besedami so poslušalci prepoznavali človeka, ki sam dosledno živi, kar uči.

Ti govori so imeli nepredstavljen vpliv. Razgibali so ravnodušno, pozunanjeno in razumarsko religijo prve polovice 19. stoletja in prinesle duhovno pomlad in svežino v angleško Cerkev. Vzkliko je „oxfordsko gibanje“, ki je klicalo v zavest apostolski izvir in avtoriteto Cerkve proti samovoljnemu poseganju države in po-

živilo versko življenje. Newman je kmalu postal duša tega gibanja. Njegov ideal je bila Cerkev prvih stoletij, nerazdeljena Cerkev očetov, teologov-svetnikov in mučencev. Ob poglobljanju v spise cerkvenih očetov ga je vse bolj vznemirjalo vprašanje: Ali je anglikanska Cerkev, ki jo oklepajo državni okviri, znotraj pa razjeda liberalizem, zakonita naslednica apostolske Cerkve? Z vso silo se je upiral misli, da bi rimska Cerkev s svojimi „samovoljnimi dodatki“ k zakladu vere in svojimi „pretiravanji“ mogla imeti prav. Toda študij in vsakdanja izkušnja sta mu samo krepili dvome o pravovernosti anglikanske Cerkve. Zagrizel se je v študij razvoja krščanskih resnic skozi zgodovino in o tem napisal knjigo, ki pa je ostala nedokončana. Pripeljala ga je do neizpodbitnega sklepa: krščanski nauk, kakršnega uči rimsko-katoliška Cerkev, je sad zakonitega, organskega razvoja tega, kar so Kristus in apostoli izročili Cerkvi po razodetju. Teološko vprašanje prave Cerkve je v trenutku postalo zanj zadeva vesti. „Šlo je preprosto za to,“ je zapisal v nekem pismu, „ali se morem zveličati v angleški Cerkvi? Ali sem varen, če to noč umrem?“

9. oktobra 1845 je bil Newman sprejet v katoliško Cerkev. Ta korak je zanj pomenil izgubo položaja, službe in veljave v angleški Cerkvi, povzročil je razočaranje pri dotedanjih somišljenikih in očitke izdajstva. Kot Abraham je

odšel v „tujo deželo“ in negotovo prihodnost. Ta tuja dežela je bila katoliška Cerkev, ki je predstavljala neugledno manjšino v angleški družbi 19. stoletja. A vse to je Newmanu odtehtala sreča, da pripada pravi Cerkvi V Apologiji je leta 1864 zapisal: „Od časa, ko sem postal katoličan, živim v popolnem miru in zadovoljstvu, nikoli več nisem občutil nikakršnega dvoma. V moji zavesti se z mojim spreobrnjenjem ni izvršila nobena sprememba, ne intelektualna ne moralna. (...) A bilo mi je, kakor da sem prišel po vihnem morju v пристanišče in moja sreča zaradi tega pristan-ka ni nikoli prenehala.“

Novembra 1864 je Newman odpotoval v Rim in po krajšem študiju teologije je bil maja 1847 skupaj z nekaterimi prijatelji posvečen v duhovnika. Že v Rimu so se odločili, da bodo živeli po pravih oratorija sv. Filipa Merija. Po vrnitvi v Anglijo so se naselili v revnem predelu Birminghama. Kmalu je Newman dobil z Irske povabilo, da v Dublinu ustanovi katoliško univerzo. Ta naloga je docela ustrezala njegovim sposobnostim. V Dublinu si je zamislil nekakšen novi Oxford, ki bi vzgajal odprte katoličane, sposobne za dialog s sodobnim svetom. Toda takajšnji kardinal Cullen, ki je namesto sodobne univerze hotel imeti nekakšno semenišče, je sabotiral ta načrt. Kljub temu je Newmanu leta 1854 uspelo odpreti univerzo ki pa jo je čez štiri

leta dokončno zapustil. Neuspeh pa je bil le navidezen. Ob njegovi „bitki na Irskem“ je nastala knjiga Bistvo univerze (The Idea of a University), ki jo imajo še danes za najboljšo delo o visokošolski izobrazbi.

Sledile so nove naloge in nova nasprotovanja, spletke in nerazumevanje, predvsem s strani konvertitov. Propadel je njegov trud za nov prevod Svetega pisma. Pustiti je moral urejevanje revije za kulturo (Rambler), ki je po mnenju škofov preveč naglašala vlogo laikov. Ko se je v nekem članku zavzel za večje upoštevanje laikov tudi v zadevah vere, je bil nemudoma zatožen v Rim in obdolžen krive vere.

Po letih frustracij je bil Newman leta 1864 pozabljen. Takrat pa je Charles Kingsley, profesor moderne zgodovine v Cambridgeu, napadel njega osebno in z njim vso katoliško duhovščino. Obdolžil jih je dvoličnosti in neiskrenosti. Na ploho sumničenj in polresnic je Newman takoj odgovoril, saj ni šlo samo za njegovo čast in dobro ime. Rezultat spora s Kingsleyem je knjiga Izpoved mojega življenja (Apologia pro vita sua), nekakšna duhovna avtobiografija, s katero se je Newman uvrstil med klasike angleške književnosti. Knjigo imamo že tudi v slovenskem prevodu, ponovno jo je izdala kartuzija Pleterje 1989.

Novoizvoljeni papež Leon XIII. (1878) je takoj naslednje leto Newmana imenoval za kardinala.

S tem dejanjem ga je Rim rehabilitiral, mu dal priznanje za velike zasluge za Cerkev in angleške katoličane, pa tudi zadoščenje za mnoga sumničenja, ponižanja in obrekovanja, ki jih je pretrpel. Oseminsedemdesetletni starček je še enkrat potoval v Rim, da prejme rdeč kardinalski klobuk. Za kardinalsko geslo si je izbral besede sv. Frančiška Saleškega „Srce govori srcu“ („Cor ad cor loquitur“). Newman je s svojim krščanskim zgledom, s svojo mojstrsko besedo in številnimi pismi (20 tisoč je ohranjenih), s tehtnimi teološkimi in literarnimi deli in slednjič s svojo življenjsko usodo spregovoril srcem neštetihsodobnikov in govori še danes.

Ko je 11. avgusta 1890 sklenil svoje zemeljsko romanje, je žaloval za njim tako katoliški kot anglikanski svet. Njegovo delo ima že poldrugo stoletje blagodejen vpliv na prizadevanje za zблиžanje med katoliško in anglikansko Cerkvijo. Poznavalci ga radi imenujejo „dobrotnika obeh Cerkva“ ter „graditelja mostu med Canterburyjem in Rimom“. Drugi vatiškanski koncil po pravici nazivajo „Newmanov koncil“. Na njem so se uresničila mnoga Newmanova videnja izpred sto let. Cerkev je naposled vzpostavila pogumen dialog s svetom, z nekrščanskimi verstvi, z nekatoličani in tudi znotraj same Cerkve, ne da bi količkaj okrnila zaklad razodete resnice, iz katerega sama živi. „V nujnih stvareh naj bo edinost, v dvomnih

svoboda, v vsem pa ljubezen“ („In necessariis unitas, in dubiis libertas, in omnibus caritas“) — to načelo je za sv. Avguštinom večkrat ponavljal Newman in ga je v odloku o ekumenizmu (E 4, 6) zapisal tudi koncil.

V devetih desetletjih svojega plodnega življenja je Newman postal neštetim iskalcem resnice in svetosti duhovni voditelj, učitelj vere, oče in prijatelj, v sto letih od njegove smrti sem pa se je krog njegovih učencev in prijatejev samo še povečal. H kraju gre tudi postopek za njegovo proglasitev za blaženega. Morda smemo upati, da se bo uresničila napoved papeža Pija XII., velikega Newmanovega občudovalca, ki jo je izrekel malo pred svojo smrtjo v pogovoru s francoskim akademikom Jeanom Guittonom: „Bodite prepričani, Newman bo nekega dne cerkveni učitelj.“

Bogdan Dolenc

Izseljensko nedeljo so praznovali v Sloveniji pod geslom: Zvesti Bogu in domovini v nedeljo 29. julija po vseh župnijah. Posebna slavlja so bila za ljubljansko nadškofijo na Brezjah, v Novi štifti pri Ribnici in pri Treh farah v Beli Krajini, za mariborsko škofijo v Petrovčah, na Ptujski gori, na Svetih Gorah ob Sotli in v Turnižču, za koprsko škofijo pa v Knežaku in na Sveti Gori. Na teh 9 krajih je bil tudi kulturni program in prijateljsko srečanje domačih vernikov z zdomci in izseljenci.

Jezus je tretji dan od mrtvih vstal

Če bi gledali le na zgodovino Jezusovega trpljenja in zgodovino trpljenja človeštva, se ne bi mogli dokopati do vere v takega Boga, ki z učinkovito pomočjo stoji ob strani in vse vodi k dobremu. V Jezusovem trpljenju in smrti je bilo vidno le to, da Boga ni bilo tam in da ni ničesar storil. Zato se je pri Jezusovih prijateljih žalost zaradi njegove smrti povezala z žalostjo nad tem, da so komaj še mogli verovati v Bo-

ga, čigar ozdravljajočo in odrešujočo bližino jim je Jezus hotel prinesiti. Veliko upanje, ki se je začelo v njih, je umrlo z Jezusom. Luč, ki so jo videli, je ugasnila. Morda je ostal spomin na božjo bližino, ki se jih je dotaknila v Jezusovih besedah in dejanjih, toda ta spomin je moral povzročati v njih še večjo zagrenjenost ob razočaranju nad umorom tistega, ki jih je napolnil s čudovito novo vero v Boga. Če bi bilo ostalo pri tem, bi prišla pripoved o Jezusovi smrti do nas — če bi sploh prišla — le kot ena izmed mnogih zgodb, kako dobri ljudje postanejo žrtve svojih sovražnikov.

Temelj za mojo vero v Boga in Očeta Jezusa Kristusa, njegovega edinorojenega Sina, je sprememba, ki se je tedaj zgodila v Jezusovih prijateljih po njegovem vstajenju: njihov obup se je spremenil v vse meje presegajoče upanje. O Jezusovem trpljenju in smrti ne pripovedujemo prav do danes le kot o eni izmed mnogih zmag človeške nesramnosti in krivičnosti, strahopetnosti in zastepljenosti. Pripovedujemo tudi o tem, da je Bog ravno v tem Jezusovem trpljenju in smrti uveljavil največjo moč svoje ljubezni do nas. To moremo le zato, ker so

Jezusovi prijatelji sredi temine, na tretji dan svojega obupanega žalovanja znova srečali svojega križanega Gospoda. Njega, ki se je pustil raniti od nas do smrti, so videli živega.

Kakšno je bilo to videnje, moremo kvečjemu slutiti, saj je to bila izkušnja neke resničnosti, ki je mi ne poznamo. Jezus se ni vrnil v naše življenje v prostoru in času, med rojstvom in smrtjo; skozi svojo smrt je bil vzet v življenje Boga, svojega Očeta. To je dal Jezus svojim učencem videti, tako da so zanj povsem nanovo pripovedovali o tem, kar so v njem izkusili. Napolnila jih je povsem nova moč. Ker so se bili srečali z Vstalim, so postali priče tega, da je resnični in živi Bog v Jezusu iz Nazareta začel spravo z ljudmi in ljudi med seboj. Ker so izkusili Jezusa kot živega, je postala njihova vera v Boga, ki jim ga je Jezus pokazal, docela trdna.

Če so zdaj govorili o Bogu, vse-mogočnem Očetu, so oznanjali Njega, ki Jezusa ni zapustil v smrti, marveč ga je rešil v svoje življenje. V tem so videli začetek tega, da Bog, vse-mogočni Oče, v Jezusu svojem edinorojenem Sinu, vse ljudi in vse reči iz smrti priteguje k sebi. Šele po srečanju z Vstalim je učence moglo povsem doseči veselje, ki ga je Jezus namenil ljudem. To veselje naj bi sedaj oznanjali in ga je treba oznanjati vsem narodom in vsem ljudem. Odprti naj bi bili in naj

NAMEN APOSTOLATA MOLITVE ZA OKTOBER

Za misijonarje in za vse, ki osebo no ali v različnih združenjih in gibanjih pospešujejo misijonsko dejavnost.

Slovenski: Da bi ob molitvi rožnega venca v nas zorela zavest za širjenje evangelija.

ZA NOVEMBER

Za vse, ki delajo pri sredstvih družbenega obveščanja in oddelkih za sporočanje, da bi znali krščanske vrednote posredovati ljudem našega časa.

Slovenski: Za voditelje naše domovine, da bi se zavzemali za resnični mir, pravico, blagostanje in pravo svobodo.

bodo za božjo voljo, kakor je bil odprt zanje Jezus. Pustili naj bi in morajo pustiti, da deluje v njih božja moč, kakor je to storil Jezus. Živeli naj bi in naj živijo, kakor je živel Jezus. S tem naj bi se v našem svetu in zgodovini, zaznamovani s smrtjo, začelo in se mora začeti novost. Bog ne bo zapustil tega novega življenja v smrti, marveč ga bo z Jezusom rešil iz smrti v svoje večno življenje.

Kako naj pridem jaz do vere v to oznanilo, kako naj se tudi vedno izkopljem iz tiste nevere, ki ostane v meni? Način, kako go-

voril Jezus o svojem Bogu, ki se usmili stiske vseh ljudi, in jih hoče ozdravljati in reševati in jim odpuščati, me mora vedno znova spraviti v gibanje.

Tudi jaz moram trpeti — ne le ko sem sam v stiski, marveč tudi ob stiski tolikerih bratov in sester, ki se svojega življenja ne morejo veseliti. Moram se upirati temu, da bi bila Jezusova smrt in smrt ljudi, ki so mi dragi, in smrt tako mnogih žrtev zgodovine, poslednja resnira o njihovem življenju. Moram si od srca želeti, da bi Bog, ki ga je Jezus oznanjal, živel. Moram ljubiti luč, ki sveti, če je resnično, da Jezus živi.

Če sem precej ravnodušen do trpljenja mnogih ljudi, če Jezusovo govorjenje o Bogu v meni ne prebudi nobenega hrepenenja, če me njegova smrt in smrt drugih ljudi — zlasti tistih, ki niso prišli do svojega življenja — ne prizadene, potem ne morem priti do vere v Jezusovo vstajenje.

Če pa srčno hrepenim, naj bi bilo res, kar Jezus pravi o Bogu, in naj bi bilo res, da Jezus živi, potem more tudi meni vedno znova biti dano, da verujem v Jezusa, vstalega od mrtvih, in v njegovega Boga in Očeta. Potem lahko vedno znova zaupam božji zvestobi in njegovi pravičnosti, ki vse prenavlja in ustvarja s tem nove možnosti, kakršnih si jaz sploh ne morem predstavljati. Potem lahko živim v upanju, ki mi ga sicer nič in nihče ne more dati.

Ker je Bog v Jezusovem obujanju začel voditi nas ljudi in z nami celotno stvarstvo iz smrti, praznujemo nedeljo kot prvi dan tedna. Zbiramo se in se zahvaljujemo Bogu za njegova velika dela. Spominjamo se upanja, v katerem smemo živeti. Iščemo Jezusovo bližino v besedi in zakramentu, da bi mogli z njim živeti in umreti. Nedeljski počitek ni le v tem, da ne delamo. Ta dan naj bi tudi poglobljali naše zaupanje, da po Bogu postaja zares vse dobro in da smemo in moramo njemu prepustiti dovršitev.

Enkrat letno, na veliko noč, praznujemo to na poseben način po štiridesetdnevni pripravi. V našo noč sprejmemo in poneseemo luč zmagovitega Jezusovega življenja. Znova si pustimo zagotoviti to, kar nam je bilo podarjeno pri krstu: da smo Jezusovi bratje in sestre in da je, če z njim živimo in umiramo, tudi z nami Bog, njegov Oče, in da nas bo nekoč dokončno rešil v svoje življenje.

Dieter Emeis

SE ŠE SPOMINJAŠ?

(5. 7. 5. 7. 7. jap. zlogov)

Le na tak večer
na harfi duše prsti
kakor v cerkvi
igrajo, in zvezdic luč
na okencih trepetaj.

Vladimir Kos

Sedmi dan počivamo z Bogom

„Kristjani so ljudje, ki svoje življenje uravnavajo po Gospodovem dnevu,“ je v drugem stoletju zapisal škof Ignacij iz Antiohije. Nedeljsko praznovanje in počitek je torej oblikovalec krščanskega življenja že od samega začetka.

Da človek posveti nekatere dni posebej Bogu, je zahteva naše narave same, je del naravnega zakona. Sveto pismo je le oblikovalo v tretji božji zapovedi, kdaj in kako naj se posvečuje Gospodov dan.

Zdi se, da ljudje prodajamo vrednoto in dragocenost Gospodovega dne za malo skledico leče. Velik zaklad za nič: Prosti čas in šport sta nedeljo že dokaj osvojila; nedeljski izlet nadomešča službo božjo; izgubljeni čas“ za sveto daritev se nadomešča z zares izgubljenim časom z zastoji na cestah. Mnogim pomeni nedelja mrtev, prazen čas; biti sam s seboj in s svojim Bogom, ne prenesejo več.

Zakon nedeljskega časa pa je, da mora biti **srečanje z Bogom, z bližnjikom in s samim seboj**. Kdor hoče kršiti ta zakon, naj se sprijazni z mislijo, da se mu hitreje bliža duhovna in tudi telesna smrt.

„**Bog nam je podaril nedeljo, ker nas ima rad.**“ Kakor samemu sebi, ko si je „zapovedal“ počitek po šestih dneh stvariteljskega dela, je tudi človeku „privoščil“ po-

čitek. Obhajati nedeljo kot dan Kristusovega vstajenja, pa pomeni, imeti trdno zaupanje, da je življenje lepo in da trpljenje in trud in smrt nimajo zadnje besede

Nedelja je Gospodov dan, ki je bistveno različen od judovske sobote. Kar jo naredi za Gospodov dan, je Evharistija, ki je sedanjost vstalega Kristusa med nami. Prvi kristjani so se sestajali, da „bi lomili kruh“ (Apd 20, 7). Sv. Janez poroča, da se je Gospod prikazal apostolom **prvi dan tedna**, na dan, ko je vstal od mrtvih. (Združeni narodi so s koledarsko reformo določili, da je nedelja postala zadnji dan tedna!) Kristus pa je sam nakazal, kateri dan naj določijo kot spomin na njegovo vstajenje.

Tudi **prihod Sv. Duha se je zgodil na nedeljo**. Sveti Janez evangelist poroča, da se je zamaknil na Gospodov dan.

Za kristjana je nedelja sedanjí vstajenjski in odrešilni dogodek. Kristus posvečuje posebej na nedeljo vso Cerkev in po njej ves svet.

Nedelja je predpoda počitka ne le za dušo, ampak tudi za telo. V tem počitku bomo svobodni in bomo gledali Boga, gledali in ljubili, ljubili in slavili brez konca (Sv. Avguštin).

Za nas mora biti nedelja poseben dan, mora se dvigniti nad ostale dneve tedna, biti mora pra-

znik. Sama od sebe nedelja ne bo postala to, oblikovati jo moramo zavestno. Pokazati nam je to v primerni obleki — če je dan poseben, naj se to izraža tudi v obleki — v primerni jedi, v času za drugega, za kulturno negovanje dneva, za pogovor z bližnjim, za pogovor s knjigo, ki nam dviga duha — najprej pa za Boga, s katerim se pozdravimo in rokujemo

v bogoslužju.

Vrednost človeka se ne meri samo po delu in uspehu. Kadar človek spoštuje nedeljo s počitkom in bogočastjem, dokazuje sebi in človeštvu, da mu je stvarno bogastvo le pripomček za duhovno veličino in prijateljstvo z Bogom samim.

Prirejeno po
dr. Štefanu Steinerju

Bogoslužna znamenja pri sveti maši

KADILO PRI SVETI MAŠI

Nekoč je bilo natančno in do podrobnosti določeno, kako naj se oltar ob slovesnih prilikah tudi pokadi. Še pred dvema desetletjem je bil čas, ki ni bil naklonjen zunanjim znamenjem božjega čiščenja in se je zdelo, da bo kajenje iz katoliških cerkva sploh izginilo, kar bi bilo gotovo škoda, v zadnjem času pa se stare navade začnejo vračati in zunanja znamenja, ki naj razodevajo razpoloženje našega srca, zopet pridobivajo svojo težo. Zato tudi kajenje oltarja ostaja, čeprav ni več podrobneje določeno, ob kakih priložnostih naj se oltar pokadi in kolikokrat naj se s kadilnico zamahe. Vse to je bolj ali manj prepuščeno mašniku, da opravi kajenje po svoji presoji.

V začetku maše, kadar je kajenje oltarja, mašnik naloži kadilo v kadilnico in ga blagoslovi s

križem brez besed, potem gre med kajenjem okrog oltarja. Če je v bližini oltarni križ, ga najprej pokadi, saj nam križ še bolj vidno predstavlja Kristusa kakor oltar sam in se s tem bolj poudari, da je križ del oltarja.

Vzhodna Cerkev uporablja kadilo zelo pogostoma in bi tudi zaradi tega bilo škoda, če bi ga v katoliški Cerkvi opustili. V vzhodni Cerkvi je ostala navada kajenja od vsega začetka, v zahodni Cerkvi pa kadila dolgo časa niso uporabljali. Verjetno tudi zaradi tega ne, ker so pogani s sipanjem kadila na žerjavico častili svoje pogandske malike. Za časa preganjanja so ti kristjani, ki so se z bali smrtnih muk in so podlegli grožnjam, postali „thurificati“, to je odpadniki od krščanske vere, ker so sipali kadilo v čast malikom ali cesarjem, ki so se proglasili za bogove. Kajenje so v katoliški Cerkvi začeli uporabljati

še le v srednjem veku, poleg drugega gotovo tudi pod vplivom vzhodnega obreda in so to navado na Zahodu širili križarji.

Čeprav je kadilo bilo že od nekdaj znamenje božjega češčenja, saj v stari zavezi beremo, kako je Bog vodil Izraelce v podobi oblaka, dimastega stebra in je pri mnogih narodih bila navada, da so s kajenjem skušali odvrniti bolezn, izganjati zlo in hudobnega duha, je v prakso zahodne Cerkve prišlo iz vsakdanjega življenja: V temi je v starih časih imenitne ljudi spremljal služabnik s smolnato baklo. Ker je bakla včasih zaradi vetra, dežja ali kaj podobnega ugasnila, je drug služabnik

nosil s seboj v kotičku žerjavico, ogenj, da so ugaslo baklo lahko tako prižgali. Tako sta bakla in kotliček postali znamenji dostojanstva. Zato so sedem svetil uporabljali tudi v cerkvi, ko je papež slovesno pristopal k oltarju. Kmalu nato je kadilo veljalo predvsem evangeljski knjigi, ki so jo v slovesni procesiji nosili v začetku maše k oltarju, prav tako pa tudi oltarju in nazadnje še sami presveti evharistiji.

Tudi danes je kadilo znamenje slovesnega češčenja, predvsem pa znamenje naših molitev: Naj se dviga moja molitev kakor kadilo pred tvojim obličjem.

Lojze Kozar

Žrtve leninizma in stalinizma v Sovjetski zvezi

Več kot 42.000 duhovnikov, menihov in redovnic ruske pravoslavne Cerkve je bilo od leta 1919 do leta 1940 žrtev leninistično-stalinističnega nasilja v Sovjetski zvezi. To novico je objavilo glasilo moskovskega patriarhata.

Ruska pravoslavna Cerkev je leta 1914 štela 117 milijonov vernikov, kar je pomenilo 72 odstotkov prebivalstva. K njej je spadalo 67 škofij, 48.000 župnij z 80.792 cerkvami, 1.025 samostanov in zavodov, 94.629 redovnic in menihov, 35.000 cerkvenih šol, 57 semenišč, štiri teološke akademije in 34.497 knjižnic. Klerikov je bilo nad 50.000.

Leta 1921 je bilo zaprtih nad 600 samostanov, zgodovinskih in kultur-

nih spomenikov. Od leta 1917 do 1921 je ruska pravoslavna Cerkev izgubila 10.000 Bogu posvečenih oseb. Laskota leta 1921 je spet prinesla nov val preganjanja.

Povsod po Sovjetski zvezi so se začeli jasno politično obarvani sodni postopki proti duhovnikom. V letih 1922 in 1923 je bilo ubitih 2691 duhovnikov, 1962 menihov in 3447 redovnic. Koliko je bilo žrtev med verniki, list moskovskega patriarhata ne omenja. Sredstva javnega obveščanja so blatila patriarha Tihona doma in v tujini. Cerkev so predstavljali kot „razrednega sovražnika“. Ljudski komisariat za pravičnost je odločil, da so duhovniki tiste osebe, ki ne skrbijo za svoje duhodke in jim zaradi tega ne morejo priznati vseh državljskih pravic.

Laiki in družbeno - gospodarsko življenje

V lanski oktobr.-novembr. številki DŽ smo predstavili témo „Laiki in politika“ iz zadnjega papeževga dokumenta „Poklic in poslanstvo laikov v Cerkvi in v svetu“. Danes objavimo v kratkem povzetku in iz istega dokumenta témo: „Laiki in gospodarsko-družbeno življenje“.

Papež razvija v dokumentu le nekatere misli samo po sebi zelo obširnega vprašanja o poslanstvu laikov na gospodarsko-družbenem področju zlasti v današnjem težkem času. Temeljni prispevek, ki

ga krščanski laiki prispevajo k prenovi sveta, je prav na gospodarsko-družbenem področju, ki je bistveno povezano tudi z vprašanjem organizacije dela.

Cerkev je že opozorila na veliko resnost teh problemov z nedavno papeško okrožnico „Skrb za družbeno vprašanje“, katere študij papež v tem novem dokumentu laikom zelo priporoča. Eno glavnih točk cerkvenega socialnega nauka je načelo o vsesplošnem namenu zemeljskih dobrin. „Zemeljske dobrine so po božji zamisli namenjene vsem ljudem in vsakemu človeku kot sredstvo za razvoj pristno človeškega življenja. V službi tega splošnega namena zemskih dobrin je treba gledati tudi pravico do zasebne lastnine, kateri je prav zaradi tega bistvena tudi socialna funkcija. Konkretno pa je ravno človekovo delo najbolj splošno in neposredno sredstvo za razvoj gospodarskega življenja — sredstvo, ki je istočasno tudi pravica in dolžnost vsakega človeka.“

Celotno gospodarsko - družbeno področje naj laiki smatrajo za svoje posebno poslanstvo in naloge. Namen laiške prisotnosti na tem področju je že drugi vatikanski koncil takole izrazil: „Tudi v gospodarsko - družbenem življenju

je treba spoštovati in pospeševati dostojanstvo človeške osebe... Kajti človek je počelo, središče in namen celotnega gospodarsko-družbenega življenja.“

Sredi vznemirjajočih pretvorb, ki se danes dogajajo na polju gospodarstva in dela, se morajo krščanski laiki „resno prizadevati, bolj kot drugi, za reševanje izredno težke problematike naraščajoče brezposelnosti v svetu; boriti se morajo za čim prejšnjo odpravo številnih krivic, ki imajo svoj vir v neredu znotraj delavskih organizacij. Prizadevajo naj si, da bodo podjetja res občestvo oseb, v katerih se bo spoštovala različnost njihovih osebnosti in se jim bo dala tudi pravica in možnost do soudeležbe pri podjetju. Čas je prišel, da se ustvarijo in razvijejo nove oblike vzajemnosti med tistimi, ki so udeleženi pri skupnem delu. Iščejo naj novih pobud v gospodarstvu, obenem pa naj tudi kritično presodijo obstoječe sisteme v trgovini, denarni politiki in medsebojni izmenjavi tehnologije.

Tu se torej papež na kratko dotakne tudi vprašanja, kako razviti nove oblike sodelovanja med delom in kapitalom. S tem vprašanjem so se bavili že zadnji papeži, posebej od Pija XII. naprej. Tako je Pij XIII. npr. leta 1956 dejal, da je delavca treba spoštovati kot osebo tudi v podjetju, kjer preživi velik del dneva in kjer uporablja svojo delovno in stvariteljsko moč v korist podjetju.

Zato se z delavcem ne sme ravnati samo kot „s tihim in molčelim vršilcem dela, ki pa ne more pokazati svoje osebne izkušnje, kot je to naravna želja vsakogar, in ki ni prav nič soudeležen pri odločitvah v podjetju. Delavcem je treba dati aktivno vlogo v podjetju. Le tako bo podjetje v resnici „občestvo dela in oseb“. Čeprav ni mogoče določiti za vse različne primere enakih oblik soudeležbe pri skupnem delu, vendar je pa načelno treba stremeti za takšno soudeležbo.

Pri vseh oblikah in stopnjah takšnega sodelovanja pa je treba upoštevati naslednje pogoje:

- Med podjetniki in delovnim osebjem morajo vladati vedno resnično človeški odnosi. To pa je veliko več, kot pa kar navadno označujemo z modernim izrazom „javni odnosi“ (relaciones públicas). Drugače povedano: podjetniki in delavci so otroci istega nebeškega Očeta in bratje v Kristusu. Pri takšnem pojmovanju izgine samo po sebi vsako „razredno“ gledanje na odnos med podjetnikom in njegovimi delavci.

- Obojni sodelujejo pri skupnem delu, od katerega imata korist oba in celotna družba.

- Delavcem je treba dati možnost, da svobodno povedó svoje mnenje in predloge glede načina dela in sploh vsega, kar zadeva učinkovito funkcioniranje in razvoj podjetja.

- Zagotovljena pa mora biti seveda pri vsem tem avtoriteta in

enotnost vodstva v podjetju ter pravice lastnika podjetja. To zah-teva načelo o zasebni lastnini, ki vključuje pravico, da je lastnik tisti, ki končno določa, kako naj se vodi njegovo podjetje.

● Delavci sami po sebi sicer nimajo pravice do „samoupravlja-nja podjetja“, vendar pa je mo-goče najti mnogo razlogov, ki podjetnikom svetujejo, da oboga-tijo običajne „delavske pogodbe“ z elementi „družbene pogodbe“, to se pravi, da v večji ali manjši me-ri pritegnejo delavce k soudeležbi pri podjetju. Socialni nauk Cerkve pozna tri stopnje in oblike takšne soudeležbe: deleženje samo na do-bičku podjetja, udeležba pri vod-stvu podjetja in končno udeležba pri samem kapitalu podjetja.

● Ni mogoče dati splošnega, načelnega odgovora na vprašanje, v kakšnih oblikah in stopnjah se da v posameznih podjetjih uresni-čiti ta udeležba delavcev. To je odvisno od mnogih okoliščin. Eno pa je jasno: takšno postopno pri-tegovanje delavcev k raznim obli-kam in stopnjam udeležbe in so-delovanja pri podjetjih poveča in dvigne v delavcih zavest njihovega osebnega dostojanstva, zbudi v njih večje zanimanje za napre-dek podjetja in je tako tudi v prid delavcem in podjetju.

Končno papež v tem poglavju govori o „ekološkem vprašanju“ — vprašanju, ki postaja z dneva v dan bolj aktualno. Gre za to, kako po pameti uporabljati ze-meljske dobrine. Gotovo je, pravi

sv. oče, da je Bog človeku izročil zemljo, da ji gospoduje in da go-ji ta „vrt“ sveta. A človek ni ab-soluten gospodar zemlje in stvar-stva sploh, zato mora prejete da-rove uporabljati v hvaležnosti do Boga in v odvisnosti od njegove svete volje, to se pravi po vesti, ki mu to božjo voljo javlja. Iz te-ga jasno sledi, da nobena gene-racija nima pravice, da bi raz-metavala, zapravljala brezumno ali pa celo zlorabljala zemeljske dobrine. Nasprotno, vsak rod naj bi novi generaciji izročil zemljo izboljšano in obogateno, kolikor je to možno. Človek bo moral nekoč dati odgovor za to, kako je upo-rabljal božje darove, kako je „go-spodoval zemlji“.

Lojze Kukovica

Največje zlo, ki danes tare Slovence

Dr. Andrej Capuder, minister za kulturo v Sloveniji, je pred kratkim zapisal: „Največje zlo, ki danes tare Slovence, je mlačnost in razdelje-nost. Razdeljenost, ki jo povzročajo meje, državne, narodnostne, miselne, ideološke, estetske... In potem še ti-ste, najbolj nevarne in škodljive, ki so v malih narodih najbolj živo pri-sotne: meje osebnega prestiža, stre-muštva in zavisti. Zvoniti taki sre-nji se zdi jalovo početje: če boš že koga privabil v občestvo, ali ne, bo prišel s figo v žepu? — Režim, ki je petinštirideset let krojil in obračal podobo matične Slovenije, nam je za-plodil dosti takih figamož.“

Stebri vzajemnosti

Da je svet danes v krizi, ni treba posebej dokazovati. Vprašanje, ki bi se nam morajo najprej zastaviti je, zakaj je v krizi in šele potem, kako priti iz krize. Raziskati vzroke krize. Tako je bilo tudi mnenje pokojnega teologa, filozofa in sociologa dr. Alojza Odarja. Pri obravnavanju krize je svetoval najprej globinsko analizo družbe v krizi. Analiza že sama pokaže, kakšni naj bodo ukrepi in mere, da se kriza olajša, če se je že ne more premagati. Če je površina razburjena in valovanje premočno, je treba odriniti v globino, kjer je voda mirna in se bolje razbere vzroke valovanja. Danes ni samo površina družbe razburkana, valovi celotne družbe segajo do tal. Celo na dnu so vode motne in nam zastirajo jasen pogled na vzroke družbene krize.

V teku 1988. leta smo Slovenci dobili tri tehtne prispevke za analizo slovenske družbene krize: prof. Mirko Bunc je v domovini izdal Politično ekonomijo in tržno gospodarstvo, dr. Marko Kos v svojem eseju Tehnična revolucija sedanjosti in prihodnosti za zbornik „Na pragu tretjega tisočletja“, dr. Marko Kremžar Stebre vzajemnosti, ki so izšli v Argentinini.

Bunca bi lahko postavili v zmerino, prenovitevno marksistično strujo, Kosa bi opredelili kot disidenta-kontestatorja, če ne celo oponenta te struje, medtem ko Kremžar stoji trd-

no na že uhojeni poti krščanskega solidarizma-vzajemnosti, ki se v knjigi sklicuje na vrsto slovenskih avtoritet (Krek, Ahčin, Veber, Komar, Ušeničnik), prav tako pa tudi mednarodnih (papež Janez Pavel II., Heinrich Pesch, Hans Urs von Balthasar, Walter Friedman i.dr.). Izhodiščna točka je pri vseh treh različna; Bunc je še pristaš mehanicistične družbene teorije; Kos že vnaša vanjo človeške prvine, medtem ko se Kremžar drži krščansko-konzervativne, ki jo pa skuša prikazati kot novost za nas čas; vsi trije pridejo pa vendar do skoraj istih zaključkov — pomembnosti človeka kot dejavnika, od katerega je največ odvisno. Pogled vseh treh je uprt v bodočnost: pri Buncu z ohranitvijo prenovljenega socializma (najbrž po meri človeka!), Kosu s kvalitetno, vrhunsko produkcijo, Kremžarju z vrnitvijo k temeljnim vrednotam človeka, kjer človek ni samo sredstvo, ampak namen vsega dejanja družbe in središče. Bunc je iznašel celo kratice — MIZON — ki naj bi obsegala vse elemente, ki vplivajo na produkcijo (motivi, interesi, znanje, odgovornost in nadzor), medtem ko je Kosu potrebno samo veliko energije in znanja ter malo materialov za doseg njegovih vrhunskih proizvodov pri malem narodu. Seveda ne v samoupravljanju, ker prav to vidi kot oviro, ker sloni na enakosti, sodelo-

vanju, samoodločanju in konsenzu, vse to pa terja človeka, ki ga še ni in Bog ve, če sploh kdaj bo v socialističnem gospodarstvu. Človeka z visoko družbeno zavestjo in moralo, ki ga ni uspelo oblikovati socializmu. Tudi pri Kremžarju je glavni pou-darek na človeku, toda on za novo družbo zahteva človeka-gospodarja in ne samo upravnika družbene last-nine. Do tega gospodarja je pa tež-ko priti, čeprav je naravna šola zanj pred nami: najboljša šola vzajemno-sti je družina, samo iz te morejo pri-ti posamezniki, ki bodo čutili odgo-vornost in povezanost drugega pred drugim in to z ljubeznijo, ne pa pri-silo.

Odmiranju klasične industrijske miselnosti je sledila nova oblika ka-pitala — znanja! Teža moderne eko-nomije se je s prostorskosti, raz-sežnosti, številčnosti delavcev, kon-centracije kapitala prenesla na zna-nje. Odtod tudi nova oblika gospo-darskega ropanja — kraja možganov, ki lahko postane usodna za male na-rode.

Za Kremžarja je kriza moderne družbe v pomanjkanju vzajemnosti. Družbo si predstavlja kot stavbo, ki mora imeti trdne stebre, da ohrani ravnovesje, odtod tudi naslov knjige. Ne gre za nove materiale pri teh stebrih, čeprav se tudi ti preskušajo, gre predvsem za vračanje k starim, že preskušenim, kakor so: družbena vzajemnost, medsebojna ljubezen, o-sebna odgovornost pred družbo, za-upanje v sočloveka, pravičnost do de-la in vloženega kapitala, vestnem iz-polnjevanju dela. Vse to so že presku-

šeni materiali, na katerih počiva družbena stavba, zato nam morda zvenijo staromodno. Moderna družba jih je odvrгла, sedaj išče nadomestka zanje.

Kremžar vidi pomanjkanje vza-jemnosti tako v socialistični uredit-vi družbe kakor v kapitalistični. Ci-klično gibanje in nihanje družbe od enega k drugemu sistemu, med indi-vidualistično-kapitalističnim in ko-lektivistično-komunističnim, se poča-si umirja ali bi morali biti vsaj od-kloni od enega do drugega čimdalje manjši.

Izraz vzajemnosti je menda prvič uporabil skoraj pred stoletjem dr. Aleš Ušeničnik, ko je prevajal iz nem-ščine pojem solidarnosti, vendar se sedaj izraza ne krijeta več; solidar-nost kot trdnost družbene stabilnosti bi bila sedaj samo posledica vzajem-nosti, čeprav bi moralo veljati tudi obratno. Morda poljska Solidarność počiva bolj na temeljih dejanske kr-ščanske vzajemnosti, kakor pa se nam na prvi pogled zdi, gotovo ji pa ne manjka krščanskih prvin.

Človek, gospodar po božji volji, je naslov enemu izmed poglavij. Ne upravnik tujega, družbenega, držav-nega. Heinrich Pesch, po katerem je avtor Stebrov povzel naslov, je postavil človeka v središče družbene teorije, prav tako Kremžar. Če so mo-derni ekonomisti izračunali, da more človekovo delo vplivati samo od 7—9% na ceno produkta, s tem še ni rečeno, da je delež človeka omejen samo na teh nekaj odstotkov. Krem-žarju je človeško delo veliko več — človek z delom postaja soustvaritelj,

delo je posvečeno. Je dolžnost, je pa tudi pravica. Je izraba zmožnosti, potrditve volje, smotrna izraba možnosti, izživetje nagiba, opustil pa je nadzor, ki ga dobimo v Bunčevem MIZON-u, ker v zadružništvu, ki je gospodarska oblika vzajemnosti, ne igra ključne vloge kot v socialističnem gospodarstvu. Gabrijel Devetak pravi v recenziji Bunčeve Politične ekonomije, da bodo na trgu ostali le najkvalitetnejši proizvajalci oz. ponudniki, prav isto trdi tudi Kos v zborniku Na pragu tretjega tisočletja, isto Kremžar v Stebrih vzajemnosti. Bunc in Kos vidita, da Slovenci kot majhen narod moremo preživeti in vstopiti v tretje tisočletje zaradi odgovornosti, iznajdljivosti, usposobljenosti, delavnosti in varčnosti, čeprav smo majhen narod, Kremžar pa to našo majhnost predstavi celo kot prednost v zadnjem poglavju knjige: Večji je narod, manjša osebna odgovornost posameznika, prav zaradi njegove številčnosti. Manjši je narod, večja je gibljivost njegovih sil vloženih v kapital, večja prilagodljivost, vztrajnost in vzajemnost. Ko Bunc govori o družbi in njeni zmogljivosti, Kos o narodnem gospodarstvu v kriznem obdobju, Kremžar postavi narod na mesto, ki mu gre v mednarodni vzajemnosti. Vsak po svoje pa zavrača po analizi krize in izkušnje v domovini in svetu tako kapitalistično kakor socialistično gospodarstvo.

Stebri vzajemnosti so izšli za 30. letnico kreditne zadruge SLOGA, za 40-letnico naše naselitve v Argentini in za 70-letnico smrti očeta sloven-

skega zadružništva dr. Janeza Ev. Kreka. Velja se spomniti teh treh mejnikov, saj je bil razcvet slovenskega zadružništva prav dokaz, da je vzajemnost možna še danes, ne le možna, ampak da je lahko zadnja alternativa med kapitalizmom in kolektivizmom, ki nas bo popeljala iz krize. Da pa zadružništvo zopet vzcete, mu je potrebna demokracija in svoboda. Ta dvojica pa le počasi rahlja zemljo, da se more zadružništvo zakoreniniti in znova zrasti ter dati svoj sad. Ta pa bo v dobro narodu, ne pa stranki ali izbrani peščici izbrancev, kajti v njegovi naravi ima klice obrambnih mehanizmov, ki ne puste, da bi se izrodilo.

Tone Brulc

XXV. študijski dnevi Draga 90

so bili 31. avgusta, 1. in 2. septembra v parku Finžgarjevega doma na Opčinah pri Trstu. Na sporedu je bila 31. avgusta predstavitev letošnje Drage; Igor Škamperle: Narodnost v postmoderni misli; 1. septembra: zasedanje osrednjega iniciativnega odbora za pripravo svetovnega slovenskega kongresa; srečanje slovenskih revij; Zdravko Inzko: Slovenija s perspektive širšega sveta; 2. septembra: Janez Pogačnik: Slovenska Cerkev pred novimi nalogami; Ob 25-letnici Drage; Spomenka Hribar, Ivo Jevnikar, Karel Smolle, Janez Zorec, okrogla miza: Po zlomu polstoletne diktature v nova slovenska obzorja. Nedeljsko mašo je daroval tržaški škof Bellomi.

Za zidovi taborišča

Zgodnje majniško sonce je ob-
sijalo Ljubljano. Nad njo se je v
prvih žarkih sončil grajski stolp
ter pošiljal pozdrave čez Ljub-
ljansko polje proti jasnemu licu
Kamniških gora. Redkokdaj so str-
mele tako čiste v plavo nebo. Ljub-
ljana pod njimi je še dremuckala
v pričakovanju novega dne.

Akademik Karel se je naveličal
dnevnega guljenja Kazenskega za-
konika: ko je prišel do „kancel-
paragrafa“, se je nasmehnil in ga
zagnal črno vezanega na še ne-
postlano posteljo.

Za tega je ob posebnih prilikah
rad pobaral pri izpitu pokojni
prof. Dolenc. „Gospod kandidat:
o čem pa govori „kancelpara-
graf?“ Če kandidat ni brž vgriz-
nil v vprašanje, mu je že zapisal
sodbo. „Kazenskega pa niste štu-
dirali! Pa drugič!“ Izpit je bil
končan...

Karel se je spustil po lesenih
stopnicah v vežo Akademskega do-
ma.

„Tiho! Tiho!“ je pokazala hišni-
ca s prstom, ko je odpirala vra-
ta. „V barikadah smo! V barika-
dah!“

Ostrmel je. „Hudiča!“ Edina be-
seda, ki mu je padla nepričakova-
no z jezika.

„Pri parku so tovornjaki in vo-
jaštvo!“ je še kazala proti sodni-
ji.

Zmuznil se je previdno ob gr-

movju do ceste, da si sam vse o-
gleda.

Na križiščih večjih ulic so gro-
zile barikade in zapirale prehode.
Ob njih so stopicali sem ter tja
vojaki v bojni opremi: v čeladah,
z naperjenim orožjem, v škornjih,
olivnih jopičih. Po vsej Miklošiče-
vi cesti si opazil le gtuče vojakov
kakor na fronti. Grozeča podoba.

Dve, tri ženske so hitele proti
frančiškanski cerkvi. Prav tedaj
je v zvoniku ura naštela šest udar-
cev. Nad knjigarno Bamberg so
pri oknu trije ženski obrazi pasli

radovednost, a brž plaho izginili za zaveso.

Vrnil se je in nalašč ropotal po stopnišču. Nato je od sobe do sobe udarjal po vratih. „Fantje, pokonci! Danes bo ples! V barikadah smo!“ je klical.

Brž so bili vsi na hodniku, najprej tihi, preplašeni, nato glasni v svojih protestih.

„Barikade so postavili in tovarnjaki čakajo na nas. Še hoditi nam ne bo treba,“ se je dušal Karel.

„Potišajte, potišajte! Na cesto se vse sliši!“ je je opozarjala hlinica iz pritličja.

Odšli so vsak v svojo sobico.

Sonce je že prisvetilo izza trinadstropne hiše pred mnogo nižji Akademski dom. Pred stopniščem je obžarilo gručo šestih akademikov, ki so čakali na Lahe, da jih pridejo iskat in jih odvedejo do tovarnjakov. Kako neumno so ravnali, da niso ostali v svojih sobicah v Domu! Vsaj iskati bi jih morali po zavitih hodnikih!

Med sabo so si skušali dvigniti dobro voljo in pogum vsaj s kako prisiljeno šalo, ki pa jih ni ogrela. Poznalo se je, da je vsak od njih nosil na svojih plečih težo grenke negotovosti. Vsi ti dnevi in tedni, in morda še leto bo izgubljeno: študij se jim bo zavlekel, če jim bo sploh usojeno vrniti se izpod tujega neba na domačo zemljo.

„Barabe laške!“ se je jezil Oton. „Čez tri mesece bi bil lahko diplomiral, v jeseni pa že nastopil kako službo.“

Zvonko je ždel malo ob strani s povešeno glavo. Že so mu postavili dan drugega izpita na jusu, za katerega se je tako pripravljaj. In zdaj? Kaka nesreča! Po vrnitvi bo treba ponovno prežvečiti kopico knjig in pol leta najmanj bo šlo v nič... Rimska pravica!

Tako je gruča fantov razglabljalala šest usod in nobeden ni zadel nikake rešitve.

Na vratih Doma so se prikazali še trije tovariši. Karel s tehniške se je mladostno razkoračil in pripomnil: „Kaj se vam zdi? Ne bi bilo boljše, če gremo vsak v svojo sobico gor in tam mirno čakamo? Morebiti ozkega in temnega stopnišča niti ne opazijo in nas ne pridejo iskat. Če pa odprejo vrata v akademsko društvo Danič — prazno. V Kladiivo — le papirji in načrti po mizah. V Zarjo — miza in nekaj vegastih stolov. Obrnejo se in poberejo le tiste, ki jih bodo čakali tukaj kot da se jim ponujajo.“

„Le poskusi: če te najdejo, te bodo odvedli za kazen še kam čisto na jug, recimo v Kalabrijo. Od tam pa se res ne boš vrnil več. Kaj si boš s tem pridobil?“ je Jože odbil predlog.

„Kaj ti vendar morejo?“ je Karel trdovratno trdil svoje. „Čakal si jih pač na postelji, v svoji podstrešni 'luknji'! Ni tvoja krivda, če so te slučajno zgrešili.“

Tako je načrtoval in bil obrnjen proti dolginu Francetu, že pol profesorju, in pa Ivanu, bližajočemu se tudi že inženirski diplomu. „Poj-

dite z mano! Počakamo jih gori!“

Oba, Franceta in Ivana, so vlekli te obetajoče besede; oba bi tako rada ostala doma, kako da ne, ampak... ampak če bi Lahij njuno čakanje v sobicah res ne vzeli za kako skrivanje? Vsega so zmožni! Kako naj jim dokažeta, da se nista skrivala? Bo jima kdo kaj verjel?

Tudi Karel je malo osupnil, a se ni dal pregovoriti. Odprl je svoje velike oči, trdne in korajžne. Videl je, da je ostal sam. Toda odločen. Zdelo se mu je, da mu nekdo prigovarja, naj ravna po svoji, naj se zanese le nase...

„Če res nihče ne gre z mano, bom pa ostal sam!“

Še enkrat se je ozrl proti kolegum: „Fantje, pa srečno!“ Poslovenil se je od šestorice, se kot maček urno obrnil ter se pogljal po stopnišču v svojo „luknjo“, kakor so rekli njegovi stisnjeni sobici.

„Na svidenje v Kalabriji ali drugje, kjer bo še boljše,“ se je pošalil Jože s hudomušnim smehljajem. „Dobro premisli!“

Franček in Ivan sta tiho sledila Karlu, vendar sta v veži izbrala po hodniku v drugo smer: šla sta v klavirsko sobo in se odločila, da zaigrata med čakanjem nekaj laške muzike. Oficirčki, ki se bodo vsak čas prikazali, se bodo ob njej morebiti raznežili, in kdo ve, če ju ne bodo, prevzeti od lepih zvočkov, pustili kar muzicirati.

Čez lep čas so res strumno prikorakali trije nadišavljeni lahiči ter se nekoliko presenečeni ustavili ob vhodnih vratih, odkoder je

prihajala muzika. Navidez mehki, so kmalu že na licih pokazali svoje pravo poslanstvo.

Prvi se je približal gruča šestorice. Pokazal je z roko in vseh šest je odvedel proti tovarnjaku.

Drugi se je napotil naravnost v smeri klavirja, udaril s škornjem ob vrata, da so prijetni zvoki v hipu utihnili, ter ukazal: „Andiamo, ragazzi! Oggi poca musica!“

Ivan in France sta se prikazala nekoliko prebledela na vratih.

Tretji pa je s širokimi koraki premeril prostorno dvorano počez, odprl na široko prazne društvene prostore Kladiiva in Danice ter zakričal: „Nessuno piu? Nessuno qui?“

V prazno se je izgubljal njegov glas; bil je prepričan, da ni nikogar več. Odšel je za ostalimi na cesto.

V nadstropju gori je Karel v svoji luknji pazljivo štel korake zadnjega. Odmevali so v prazno za njim, kakor da bi mu bil kdo s kladivom udarjal po glavi. Šele v tihoti čez čas si je upal izdihati globoko zajeto sapo.

Kljub temu je skoro do poldne negibno, kakor bi bil zvezan, ležal na postelji, čakal ter prisluškoval, ko so na ulici že davno zamrli zadnji vojaški koraki.

Šele pozno popoldne so se začeli vračati. Žejni in lačni, plahi in tihi. Skoraj si niso upali govoriti.

„Kdo ti bo pa žigosal izkaznico?“ se je Jože brž zapičil v Karla, ko se je prikazal. Pomolil mu

je svojo pred nos, da si jo ogleda.

Te črte niso nobena umetnost! Kaj lahko jih je ponarediti! je Karel brž ugotovil.

„Mi jo posodiš?“

„Ná! Vzemi! Dobro si jo oglej!“

Še dve cigareti ni povlekel, se je Karel ves nasmejan vrnil. Dokazal je, da je študiral tehniko in da je tudi praktičen človek. In da je bil fant korajže!

Čez čas sta se vrnila še zadnja tovariša. Le Franceta in Ivana ni bilo nazaj... Nekje za zidovi vojašnice sta se žalostila nad izgubo svobode.

„Zakaj neki nista šla za meno? Kaj ju je zmotilo, da sta zavila po napačnem hodniku? Sta res mislila, da jima bo uspelo z muziko začarati hladne vojake?“ se je hudoval Karel.

„Pojdimo kaj popit! Ves dan imam suha usta. Vabim jaz!“ je ponujal Karel. Vendar so povabili vzeli brez kakega navdušenja. Njihove misli so bile pri onih dveh, ki sta ostala v vojašnici.

V resnici so bili potrti. Kako jim bosta manjkala ob večerih! Ko je začela policijska ura, so se tolikokrat zbralj v Dómovi dvorani, kjer je tako domače odmevala pesem. Karel je potegnil v bas, Jože počez, France in Ivan pa tenor. Ves Dom je v hipu oživel: pesem je čudovito soglasje zbranih glasov. Samo oglasili so se nekje, že so se odprla vsa vrata in začeli so prihajati in se pridruževati veselemu razpoloženju. In vsakdo je imel pravico izbrati svo-

jo. „Nocoj pa, oh nocoj!“ je vsakoga tako mehko pobožala. Ni ji bilo para! Ta je bila Jožetova, zamišljenega in otožnega pisatelja z Dravskega polja.

Zdaj bo vsega tega konec. Pevcu ne gre veseli glas iz grla, če srce žaluje ali duša joče. Njegove strune so občutljive za sleherno bolečino in veselje!

— — —

Toliko sreče sta France in Ivan le imela, da sta smela ostati v internaciji skupaj. Tako si bosta pomagala lajšati čas drug drugemu, pa tudi z večjo korajžo prenašati vroče poletne dni in noči brez spanja.

Poletno nebo se je razprostrlo čez nižino. Vročina je pritiskala iz dneva v dan huje: onstran zidov je vriskalo življenje, po katerem so mladi fantje tako koprnili. Brezdelje je požiralo voljo, zadušena svoboda jih je grenila. Z mislijo na dom so vstajali, z njo v srcu so legali zvečer na trda, s slamo komaj pokrita tla. Sanje o domačih njivah in gozdovih so jim večale trpljenje. Samo o vsem tistem, česar niso imeli, so sanjali: o kruhu, v domači peči zapečenem, ki je bil vreden kos življenja. Kadilci so ga zamenjavali za dober čik. Ampak tisti, ki tudi čika ni imel, ni imel nič.

Lakota jih je stiskala vedno bolj; vse zaloge, ki so jih prinesli s seboj, so se razblinile pod upadlimi lici. Bila so vedno bolj podolgovata, brade bolj koničaste. Moči v rokah so izhlapevale.

Čez mesece so se srečneži že bahali s prvimi paketi od doma. Nihče ni mogel skriti kipečega veselja, ko je bil poklican v pisarno in mu je bilo izročeno „rešitveno darilo“. V njem je bil najtrdnejši dokaz, da doma niso pozabili nanj. Poslali pa so vedno tudi tisti del, ki so ga domači pristradali, da je šel paket, s križem zaznamovan, na negotovo pot za internirance.

Ivan je skušal molčati o lakoti. Vsaj kolikor se je dalo.

„Kaj mi pomaga misliti na to. Ne bo nič boljše!“ je trdil. „Boljše res ne! Vendar spomniš se, da je kdaj bilo kje boljše in lepše. Potem vsaj misliš na kaj drugega, ne le na ta obzidani kos sveta, ki ubija življenje.“

Nekega dne sta sedela v ozkem pasu sence, ki ga je puščalo sonce, vozeče se dan za dnem po visokem nebu. Tedaj je France načel nov pogovor.

„Si predstavljaš, Ivan, kako more biti zdaj za Gradaščico?“

Ivan ga je pogledal, zasvetile so se mu oči, kakor da je prijatelj odkril nov svet pred njim.

„Ne za Gradaščico, na Savi, ki je večja! Že sam spomin nanjo me poživi. Ni tudi tebi prijetna misel na Dravo, na Maribor in na Dravsko polje, ko sediš na tujem svetu, pa veš, da je nekje pač mnogo lepše? Da sta tam svoboda in dobri kruh!“

Vedno sem sanjal: po diplomam grem v Maribor. Profesor bom in vodil bom študente na izlete v

Ptuj, med lepe gorice nad Dravo. Pa svoj dom z mamo bom obiskoval.“

„Kdo pravi, da ga ne boš? Ne pokopuj lastnih načrtov!“

„Hvala ti za to besedo, v kateri gori upanje! Nekaj bi te pobaral, ne boš hud?“

„Povprašaj! Prijateljstvo naju veže v teh časih še bolj.“

„Nikdar nisi nič omenil o kakem dekletu. Še nisi nič izbral?“

Ivan ga je zrl v oči, ki so zažarele v toploti, a je ni mogel skriti.

„Kaj bi ne mislil! Veš, kako je to? Ne smeš se prenageliti. Gledaš jo in si misliš: ta bi bila zame, ki me tako čuteče pogleda. Jaz pa si pravim: si vse dobro premislil? Ne reci ji prezigodaj besede, da ne ubiješ morebiti mlade ljubezni v njej. Gotovo še nič ne ve, da že stopica tiho in neopazno po gradu mojega srca... Ampak to vse so le sanje. Glej, kaj se je zgodilo z nama. Vse drugače bi bilo, ko bi bila ostala doma. Se bova sploh kdaj vrnila in okušala drobčkan košček sanj, po katerih skrivoma hrepeniva?“

„Nisi mi dejal, da si sam ubijam lastne sanje?“

Ivan je pomislil: „To so le včasih trenutki, ki te težijo. Paziva, da bova čim dalje od njih! — Tako trdno pa molčiš o svoji sreči, ki te čaka morda v Ljubljani.“

„Imaš prav! Smo pač ljudje toki, da skrivamo svoje najlepše skrivnosti čisto nekje na dnu srca. Tudi jaz. Vsakdo se zanje boji! Sem propadel enkrat in človek

tako težko pozabi na svoj poraz. Zdaj sem v besedi z drugo. Ali ti veš, kaj je biti tu in misliti na ljubezen, ki si jo pustil kje na zasedeni Štajerski...“

„Franček, prvi si, ki sem ti kaj zaupal o svoji skrivnosti. Še mama nič ne ve, ker želi, da prej pridem do diplome,“ je potrdil Ivan.

„Jaz ne skrivam toliko, saj sem jo predstavil tudi že mami. Bese-da je trdna, upam, da se ne bo kaj prelomilo.“

„Me boš povabil na ohcet?“ se je nasmehnil Ivan.

„Brez dvoma: Najtežje dni prenašava skupaj, zakaj se ne bi srečala tudi v veseljih?“

„Velja! Jaz povabim tebe, ti se pa spomni name in na Savo, ki mi jo moraš pokazati.“

Stisnila sta si roki. Bila sta dobre volje.

— — —

Prešlo je že nekaj mesecev, sonce je počasi izgubljalo svojo žarečo moč in čutili so se že prvi zreli znaki jesenskih večerov. Bilo je prijetno postati zvečer v gručici med barakami in preštevati tedne in dni, odkar so jih natrpali med te zastražene zidove, kjer so venela mlada življenja.

Tedaj je bil klican Ivan v pisarno. Nihče, ki je šel pred njim po isti poti, se ni vračal z žalostno vestjo. Tudi Ivan ne. Prihajal je s paketom v naročju. France ga je pričakoval na stopnišču barake.

„Kolika sreča! Od mame?“

Ivanov glas je drhtel. „Nisem še utegnil pogledati.“ Obračal ga je na eno in na drugo stran, na desno in na levo. V resnici ni bilo važno, kdo ga pošilja, da je le prišel na pravi cilj. Tukaj je ime: Katinka Vrhunc...

Ivan je zardel. Pred Francetom je bilo vse razodeto. Kako se bo vsaj v mislih zahvalil dragi deklici, kako z besedami, ko mu je s tem pač najlepše izkazala svojo neizmerno naklonjenost. Recimo ljubezen, ki jo je tako težko razodeti.

„Kako je dobra! Zdi se mi, da bo tvoja ohcet pred mojo.“

„Pojdi z mano, da ga slovesno odpreva. Potem začneva skupaj s pojedino. Kar je prišlo, naj bo za oba. Prijateljsko ga bova delila!“

France ni našel besed, s katerimi bi se mu zahvalil za prijateljsko „pojedino“. Čutil pa je, da je v Ivanovih prsih bilo veliko in dobrotljivo srce.

Za tem paketom so čez dolgo priromali še drugi, težko pričakovani. Vse pa je Ivan nesebično delil s Francetom.

Nekega dne pa se je France le ojunačil in mu odkrito dejal: „Ivan, težko ti rečem, vendar... Nimam ti s čim povrniti tvojo dobroto! Zato me ne vabi več v tovarštvo pri paketih. Moj dolg bi postal prevelik in neizplačljiv! Hudo mi je zaradi moje nemoči: nikogar nimam, da bi mi lahko kaj poslal in bi ti mogel povrniti. Moja deklica je na oni strani nemške meje, mama si tudi najbrž nič

ne predstavlja, kako revno je tu naše življenje.“

„Nehaj! Nehaj! Jaz sem te povabil in delil boš z mano, dokler bom kaj dobil. Če pa nekega dne ne bo nič več, bova pač spet skupaj stradala,“ je poudaril Ivan.

„Bog ti poplačaj za vsako drobčinico, ki jo položiš na mojo dlan! Tvoje dobre te ne bom pozabil vse življenje!“

Štirideset pomladi je šlo mimo. V svetu se je marsikaj spremenilo, predružačilo, dvignilo in tudi porušilo. Vse bi bilo padlo že davno v pozabo, ko ne bi bila druga svetovna vojna pustila toliko odprtih ran na vseh štirih straneh sveta.

Bilo je 10. majnika 1982. Profesor France se je tisto jutro odpravil proti Tivoliju. Neštetokrat je prehodil to pot, ki je bila njegovemu srcu najbližja in najdražja. V resnici je bila enaka eni tistih v ptujskem sprehajališču ob Dravi, ki so jo senčili košati kostanji z razcvelimi stožci kipečega cvetja. Ni je mogel pozabiti, odkar je neko davno majniško jutro srečal na njej vitko deklico s knjigami v drobni ročici.

„Kam pa vi tako naglo?“ jo je brž pobaral, da bi slišal njen glas.

„V šolo, pa se mi mudi. Bom zamudila!“ je v eni sapi vrgla iz sebe še s pol otroško veselostjo.

„Kaka škoda! Povabil bi vas na kratek sprehod!“

„Pa drugič! Vsak dan grem po tej poti,“ se je izdala naivno.

„Na svidenje!“

Hitro je pomahala z ročico in stekla, da nadomesti zgubljene korake, preden zazveni gimnazijski zvonec.

„Na svidenje!“

Deklica se je klicala Mara. Pozneje ji je France podaril ime po svojem okusu: Marička, sladka deklica!

Po koncu vojne se je sladka deklica spet prelevila v Maro. Ostala je v Nemčiji, kamor so jo odpeljali na delo. Francetu je od vsega ostal v spominu le tisti tihi košček poti ob Dravi in pa njemu podobna senčna cesta pod Rožnikom...

Ampak France danes ni šel na navaden sprehod. Dolgo se je odločal nanj. Končno je premagal samega sebe. Zdaj gre, da pozdravi starega tovariša iz internacije v Italiji, na katerega je vezan s hvaležnimi spomini.

Dvigalo ga je pripeljalo v drugo nadstropje. Na vratih je stalo zapisano: Gradbeno tehnični odsek. Odlašal je, čez čas pa se je vseeno odločil. Nekje zadaj se je oglasil zvonec.

„Nikogar?“ je zamrmral. Pravi profesor, ki nima potrpljenja.

„Iščem inženirja Ivana Snoja,“ je dejal odpiralcu vrat. Obenem mu je pomolil v roko vizitko z imenom: Profesor France Čafar.

„Trenutek, gospod profesor.“ Odšel je z vizitko.

„Ali je mogoče?“ se je začudil

Ivan, ki ga je prišel iskat k vratom.

„Kakor vidiš! Me še poznaš?“

„Tvojega čela in oči ni mogoče pozabiti. Pridi! Še pred kratkim sem se spomnil nate! Od srečanja pred petnajstimi leti se nisva videla več.“

„Menda bo res tako! Danes je 10. majnika 1982. Veš, kaj je bilo pred štiridesetimi leti? Na današnji dan“

„Pred štiridesetimi leti?“ je ponovil inženir in iskal po spominu.

„Lahi so naju odvele v internacijo. Zapisal sem si dan, dasi mi je vrstel tudi v srce. Škoda bi ga bilo pozabiti!“ Odšla sta v Ivanov delovni prostor.

„Ne bi te bil pričakoval. Res ne! S čim naj ti postrežem? Tu sem kot nekoč v taborišču. Zakaj ne prideš k meni domov? V teh lepih dneh! Imela bova časa za dolg razgovor!“

Sedla sta k podolgasti mizi, obloženi z načrti.

„Dragi Ivan! Ne bom te motil! Važno zadevo bi rad s teboj uredil. Saj veš! Vsakdo mora urediti nekoč svoje račune. Danes je vrsta na meni... Iz žepa je potegnil zavitek in ga položil pred Ivana.

„In to?“ ga je presenečen pobaral Ivan, ko je France obmolknil.

„To je malo povračilo za vse tiste, kar si pred štiridesetimi leti storil ti zame v internaciji. Res, ta dolg me je dolgo težil. Nisem pa ga nikdar pozabil,“ je rekel

France. S prstom desnice je približal zavitek čisto pred Ivana.

„O kakem povračilu govoriš? Ti mi nisi nič dolžan! Nisem ti nikdar nič posodil, vsaj jaz tega ne vem.“

„Tvoja ljubezen, s katero si tedaj bratovski delil vsak paket z menoj, je bila vredna še veliko več. Zato vzemi, da vržem s svojih ramen težo dolga in si svojo vest vsaj malo olajšam!“

„Kako naj vzamem nekaj, kar mi ne pripada? Kaj govoriš?“

„Imaš pet otrok in prav ti bo prišlo! Jaz jih pa nimam. — — Vzemi! Mene boš razbremenil.“

Dolgo sta molče zrla drug v drugega.

„Vzemi!“ je France znova ponovil.

Ko je Ivan spoznal, da mu je France odločen pustiti zavitek, je s tresočo se roko stegnil po njem.

Potem je France hitro vstal.

„Obišči me vendar doma! Silno te bom vesel!“ ga je še komaj povabil Ivan. „Šla bova tudi k Sarvi!“

„Z veseljem, če bo le moja škatljica v redu!“ Pokazal je v levi del prsi. „Verjemi, da mi bo zdaj življenje olajšano!“

Ivan je še zaprl vrata dvigala za njim in ga spustil v pritličje. Postal je za trenutek, kakor da je izgubil nekaj velikega, nenarodnostljivega. Nato pa je zamrmral sam pri sebi: bo še kdaj prišel na obisk? Toliko stvari bi se imela pogovoriti: o internaciji, paketih, novih časih. Nikoli ne

bi končala! Zakaj se nisva nič našla v teh dolgih letih? Vsi smo krivi: samo čakamo drug na drugega, čas pa nas naglo prehiteva!

Zvečer je otrokom razdelil denar, vsakemu enak del, in jim pripovedoval zgodbo o Francetu: od prvega srečanja pa do skupnega življenja v Akademskem domu in

v internaciji. Naslednje dni so si otroci šli drug za drugim kupit Slovar slovenskega knjižnega jezika, pri katerega uredništvu je sodeloval profesor France.

Tako so izbrali najlepše: ostal jim bo trajen spomin na sivega poštenjaka — profesorja Franca Šafarja.

Jože Krivec

Dr. Miloš Kralj

ZDRAVNIKOVI NASVETI

Visok krvni pritisk

Visok krvni pritisk ali strokovno hipertonia spada med najpogostejše in najnevarnejše bolezni odraslega človeka. Komplikacije visokega krvnega pritiska so eden najpogostejših vzrokov smrti. To je tipična bolezen moderne dobe, prava epidemija našega časa, ki v primeru z nekdanjimi epidemijami poteka tiho in potuhnjeno daljšo dobo. Bolezen je razširjena po vseh celinah in ni rase, naroda ali družbene skupnosti, pri kateri ne bi odkrili ljudi s to boleznijo. Bolezen je sicer pogostejša pri nekaterih narodih in pri nekaterih poklicih. Ker v svojem začetku več let ne povzroča nobenih težav, jo navadno odkrijemo šele v napredovalnem stadiju, ko so že nastopile njene komplikacije. Zato ne preseneča, da je po vsem svetu dobra polovica bolnikov z visokim krvnim pritiskom, pri katerih bolezen še niso odkrili.

Pomen krvnega pritiska v člove-

škem organizmu so pravzaprav začeli dojemati in ugotavljati šele ob koncu prejšnjega stoletja. Ob prehodu v našo stoletje je italijanski zdravnik Riva Rocci odkril enostavno nekrvavo metodo za merjenje krvnega pritiska. S tem je odprl pot za študij krvnega pritiska z neznatno zamudo časa, ne da bi bolniku ogrožal zdravje.

Pri prvih raziskavah zvišanega krvnega pritiska so zdravniki prišli do zmotnega zaključka, da je nekoliko zvišan krvni pritisk pri odraslem človeku koristen ali celo nujen. Dokončno spoznanje, da sodi zvišan krvni pritisk med bolezni, ki povzročajo možgansko in srčno kap ter odpoved ledvic, je začelo prodirati šele okrog leta 1930. Prvotnim zablodam o vlogi krvnega pritiska je pripomogla domneva, da je porast pritiska pri otrdelih žilah, kakršne dobimo pri starejših ljudeh, način za prilagoditev tršim arterijam.

Kaj je krvni pritisk?

Vprašamo se, kaj je pravzaprav krvni pritisk? Krvni pritisk je pritisk krvi na stene arterij. Pri vsakem srčnem utripu doseže krvni pritisk majhen vrh, ki mu sledi, ko se srce spet razširi, majhen padec. To se zgodi 60-80 krat v minuti. Krvni pritisk se spreminja od trenutka do trenutka. Ko spimo ali ko smo mirni, je najnižji, brž ko se razburimo ali delamo, pa poraste.

Za vzdrževanje pravega krvnega pritiska je potrebno redno delo črpalke, to je srca. Srce poganja kri po telesu z določeno silo, brez večje škode zase. Ko postanejo žile s staranjem trše in se nekoliko zožijo, poraste v njih upor. Srce premaguje ta nekoliko večji napor z večjim delom. Pride do zvišanja krvnega pritiska.

To se zgodi včasih tudi pri mladih ljudeh, pri katerih se začne zaradi še neznanih vzrokov žilje ožiti in na ta način se pretok krvi skozi te žile otežkoči, kar je vzrok zvišanega krvnega pritiska. Zvečan upor v žilah je vzrok, da mora srce črpati z vedno večjo silo. Ob tem se srčna mišica postopno zdebela. Srce utegne premagati upor v ceveh do neke meje in le za določen čas. Pri tem se večja. Pravimo, da je razširjeno. Čim ožje so žile in čim večja je ovira, tem večja sila je potrebna za zadostno dovajanje krvi in kisika v tkiva in organe. Postopno začne srce popuščati in končno upeša.

Naraščanje upora v žilah utegne srce premagovati dolga leta, ne da bi imel bolnik pri tem kakšne motnje. Morda se včasih nekoliko zadiha pri

večjih naporih. Brž ko začnejo rezervne sile srca popuščati, pa začne upadati tudi bolnikova zmogljivost za delo. Zadiha se že pri majhnih naporih. Pa ne samo to. Ves čas trajanja visokega krvnega pritiska se v žilah odigravajo bolezenske spremembe, ki bi jih lahko imenovali obrabnostne (obrava) in so posledica delovanja visokega krvnega pritiska na notranjo plast žilne stene. V žile se začno nalagati apnenec, maščobe in holesterol. Končni rezultat tega procesa je zmanjšana prožnost žilne stene. Žile postanejo trše in se dodatno zožijo. Če se nabere večja količina teh snovi, utegne priti do popolne zamašitve. Tkiva ne dobijo več krvi, odmrejo. Če se to zgodi v življenjsko važnem organu, so posledice zelo hude. Zapora žile v srcu povzroči infarkt in utegne biti v hipu smrtna. Zapora možganske žile povzroči možgansko kap. Zapora žile na spodnji okončini pa je vzrok za nastanek gangrene, to je odmrtja tkiva, ki se konča z amputacijo okončine.

Kakšen je normalen pritisk?

Vprašamo se, kakšen naj bo normalen krvni pritisk. Normalni krvni pritisk naj bo tolikšen, da ne bo prišlo do bolezni, ki je posledica visokega krvnega pritiska. Pred leti se je ukoreninila domneva, po kateri naj bi bila zgornja vrednost pritiska toliko nad 100, kolikor je bolnik star. Bolnik star 60 let naj bi imel zgornji pritisk 160. Preiskave zadnjih let pa so takšna gledanja ovrgle. Krvni pritisk označimo z dvema vrednostima. Zgornji pritisk imenovan sistoličen,

izmerimo v hipu, ko srce potisne kri v žile. Spodnji pritisk, imenovan diastolični, pa pove, s kolikšno silo kri pritiska v steno žile v času, ko je srčna mišica ohlapna. Po obsežnih statističnih preiskavah so strokovnjaki prišli do zaključka, da je za odraslega človeka srednjih let najprimernejši krvni pritisk 120/80 mm Hg. Krvni pritisk navadno zdravniki imenujejo RR, po začetnici priimka italijanskega zdravnika Riva Roccija. Idealni krvni pritisk naj bi bil celo nekoliko nižji, okrog 110/75 mm Hg. škodljivi učinki sistoličnega krvnega pritiska se začno zanesljivo kazati, če je ta vrednost nad 140 mm Hg. Pri teh vrednostih je škodljivost sicer majhna, čim večji je pritisk, tem hujše so posledice in pri vrednosti 180/100 so že velike.

Visok krvni pritisk zanesljivo skrajša življenje, ker pospeši nastanek bolezni srca, možganov in ledvic, ker pospešuje razvoj arterioskleroze žil teh organov. Škodljivo delovanje krvnega pritiska na žile je še večje, če se mu pridružijo nekatere bolezni, bolezenska stanja ali razvade, ki jih imenujemo rizični faktorji. To so v prvi vrsti povečana količina maščob v krvi, kajenje, sladkorna bolezen, debelost in povečana količina sečne soli v krvi.

Vsak bolnik z visokim krvnim pritiskom bo mnogo storil za svoje zdravje, če bo skrbel za pravilno težo, če bo užival manj slano hrano in opustil kajenje.

Najbolj ogrožena starostna skupina ljudi je od 25. do 50. leta starosti. (Mladika, Trst)

Novo cerkev Svetega Duha v Celju je škof Kramberger posvetil v nedeljo 26. avgusta. Staro cerkev Svetega Duha so 1962 porušili zaradi „novih urbanističnih načrtov“, nekaj let po vojni je pa bila v njej delavnica in skladišče. Kar 25 let niso dobili parcele za nadomestno gradnjo. To so dosegli šele 1987 v močvirnem predelu. K slavlju se je zbralo veliko vernega ljudstva.

Nad 4000 romarjev se je zbralo na Kureškcu nad Igom k razvalinam nekdanje Marijine cerkve. Na pobočju vzpetine je višji predstojnik slovenskih salezijancev Stanislav Hočevar vodil somaševanje in vse povabil k sodelovanju ob gradnji nove cerkve na čast Krailjici miru. 26. avgusta.

Pred obnovitvijo Katoliškega tiskovnega društva. Urednik Družine dr. Janez Gril piše o tem v Družini, št. 29: „Pri Komisiji Medškofijskega pastoralnega sveta za verski tisk in druga sredstva družbenega obveščanja se že nekaj časa pripravljamo na obnovev Katoliškega tiskovnega društva. To bi lahko prevzelo izdajanje večine sedanjega verskega tiska, ponovno pa bi lahko oživilo tudi nekdanje publikacije. Od nove oblasti u. pravičeno pričakujemo, da bo obnovljeno KTD dobilo nazaj svoje po krivici odvzeto imetje“ (nekdanjo Katoliško oz. Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani, ki jo je komunistični režim zaplenil).

Za mladino za mladino

OSTANIMO ZVESTI SVOJIM KORENINAM!

Govor Nancy Selan, predsednice Slovenske deklliške organizacije v Ramo's Meiji, na XX. mladinskem dnevu v Slomškovem domu 12. avgusta 1990.

Danes smo se že dvajsetič zbrali na našem mladinskem dnevu. Iz drobnega šibkega drevesca, ki je bila naša organizacija, se je razrastla v veliko, košato, zdravo drevo, ki raste tu v argentinski zemlji, pa segajo njegove korenine tja daleč v zemljo pod Triglavom, v drago Slovenijo.

Smo vnukinje in vnuki dedov, sinovi in hčere staršev, ki so zaradi zvestobe do Boga, naroda in domovine, zapustili rodno grudo in se razpršili po vsem svetu.

Njihove korenine in posredno tudi naše pa so vedno vraščene v slovenski zemlji. Ne posekajmo teh korenin, da ne bo drevo prikrajšano za življenjski sok, ki se mu dotaka iz plodne zemlje tam daleč.

Tri so v glavnem korenine, s

katerimi so naši predniki zakoreninjeni v svojo zemljo:

Najprej Bog. Njemu v čast in sebi in duhovno bogastvo so Slovenci pozidali po svoji zemlji toliko svetišč! Trudili so se, da so bili tudi njihovi domovi družinska svetišča. Ta vera v božjo pričujočnost, dobroto in usmiljenje je obdržala Slovence, da niso preminuli v valovih trpljenja in brezboštva, ki so jih v strašnih časih zagrinjali od vseh strani. S seboj v begunstvo so ponesli v svojih srcih to vero.

Druga korenina je narod. V daljnjih, več kot tisoč let sega zgodovina slovenskega naroda. Nekoč je bil mnogoštevilčen in njegov geografski življenjski prostor je bil mnogo večji od današnjega. Tuja moč mu je skrčila njegove

meje, ni pa mogla zmanjšati njegovih narodnostnih lastnosti: vernosti, hrabrosti, poštenosti, gostoljubnosti, delavnosti in vedrosti. Po tem vzorcu gojimo tudi mi medsebojno prijateljstvo, bratsko ljubezen in pomoč ne samo med družinskimi člani, temveč med vso slovensko skupnostjo in tudi med argentinskimi sosedi.

In ne pozabimo na tisto, kar je za narod najbolj značilno in važno. Domača govorica — materin jezik. V naših družinah in v naših slovenskih domovih, med našimi slovenskimi prijatelji naj bo naš občevalni jezik slovenščina. Ne sramujmo se svoje materine govornice! Ne zavrnilimo dragocene ga bisera naše materinščine, ki jo zastonj prejemamo od svojih staršev.

Pa naša slovenska pesem naj nikdar ne utihne, saj bo morda ona edina priča še poznim rodovom, od kod izhajajo njihove korenine.

Tretja korenina pa je bila in je našim staršem in nam — domovina. In kaj sedaj? Po naših krvnih koreninah je naša domovina Slovenija, po geografskem prostoru in krajevnih določilih je naša domovina Argentina. Ali smo reveži, ker smatramo, da nimamo ne ene in ne druge? Jaz bi rekla, da smo bogati. Imamo dve domovini.

Slovenijo, ki nas veže nase po krvi, in Argentino, ki ji pripadamo po rojstnem kraju. Od nas je odvisno, če bomo reveži ali bogatini.

Če bomo znali črpati po svojih življenjskih koreninah iz obeh najboljše in najbolj zdrave sokove, bo naše življenjsko drevo zdravo in bogato najboljših sadežev.

Ljubezni do obeh ne bo zmanjkalo nikoli, če bomo le znali z ljubeznijo prav gospodariti.

Z zvestobo vrednotam, zavoljo katerih so naši starši zapustili Slovenijo, hočemo živeti naprej mi osebno, in hočemo te vrednote predajati novim rodovom in tako uresničevati geslo: Iz roda v rod gre naša pot.

Predsednik slovenske vlade Lojze Peterle je bil z delegacijo slovenskih krščanskih demokratov konec julija na dvodnevem obisku v Italiji. Srečali so se s papežem Janezom Pavlom II., ki jim je dejal, da moli, da bi do njegovega obiska v Sloveniji vendarle prišlo, s predsednikom italijanske vlade Andreottijem, ki je obljubil skorajšen obisk Sloveniji, in predsedniki deželnih vlad in krščanskih demokracij Alpe-Adria.

900-letnico rojstva sv. Bernarda so slovesno praznovali v Stični v soboto in nedeljo 25. in 26. avgusta. V soboto je bila igra Vojana T. Arharja o Bernardovi življenjski odločitvi Božji klic, v nedeljo dopoldne je vodil somaševanje beograjski nadškof dr. Franc Perko, popoldne pa je bilo somaševanje slovenskih in drugih škofov pod vodstvom nadškofa šuštarja in govor ministra za kulturo dr. Andreja Capudra.

Za družino

ODGOVORI NA VPRAŠANJA OTROK

ROJSTVO

Tu velja pravilo: za otroka je resnično samo tisto, kar je tudi jasno.

Najprej mora otrok vedeti, da „roditi se“ pomeni „priti iz trebuha“. Če torej triletnik vpraša: „Mamica, kako pa naredijo majhne otroke?“ se odgovor glasi: „Majhnih otrok ne naredijo. Rodijo se. Tako pravijo odrasli. To pomeni, da pridejo iz materinega trebuha.“

Pri triletnem otroku ne smemo misliti, da je s svojim vprašanjem mislil na spočetje. Zato je odgovor pravilen. Otroci pridejo že gotovi na svet, rodijo se živi. Če ne vemo, kaj bi otrok rad izvedel, lahko vprašamo nazaj.

Če otrok vpraša, kje ali kako pride dojenček iz trebuha, odgovorimo: „Med materinimi nogami.“

Na vprašanje: „Ali počí trebuh, ko pride dojenček iz njega“ odgovorimo: „Ne. To gre bolje in lepše. Otroci pridejo na svet med materinimi nogami, tam, kjer je špranja.“

Ni smiselno, da odgovarjamo

na vprašanje o rojstvu, dokler otroci ne poznajo razlik med spoloma in ne vedo, od kod otrok. V takšnem primeru bi morali najprej pojasniti razlike med dečkom in deklico (različni spolni organi) ter nosečnost.

Daljši pogovor s šestletnim otrokom bi se lahko takole odvil: Situacija: Otroci vedo za materino nosečnost. Mati je pripovedovala, da raste dojenček v njenem trebuhu. Nekega dne vpraša Klavdija: „Mamica, kje bo prišel dojenček iz tvojega trebuha?“

Mati: „Med nogami.“

Klavdija: „Med nogami?“

Mati: „Pojasnila ti bom natančno. Veš, da imajo vse ženske med nogami špranjo. Za njo je cev, ki je povezana z votlino, maternica jo imenujemo, v kateri raste dojenček. Po tej cevi pride otrok na svet. Temu pravimo rojstvo.“

Klavdija: „Ti pa si rekla, da je dojenček pri rojstvu tako velik kot moja največja punčka.“

Mati: „Ja, to drži.“

Klavdija: „Kako pa potem lahko gre skozi majhno luknjo tam spodaj?“

Mati: „Gre. Cev, ki vodi od ma-

ternice navzven, se lahko razširi kot majhen gumijast obroč. Tudi špranja se tako razširi, da gre dojenček lahko skozi. Najprej se pokaže glavica, nato pa ves dojenček.“

Klavdija: „Mamica, pa to boli?“

Mati: „Ja, na koncu boli. Toda to sem hitro pozabila, ker sem te bila vesela. Bila si tako ljubka in bila sem srečna, da si se rodila.“

Klavdija: „Mamica, zakaj pa dojenček ne more ven tam, kjer lulamo?“

Mati: „Kje pa naj bi prišel ven? To je najkrajša pot. Ni tako, kot si ti predstavljaš. Imamo namreč dve cevčici. Skozi eno lahko samo lulamo. Skozi drugo, ki ji pravimo nožnica, pa pride dojenček.“

Klavdija: „Imajo potem ženske dve luknji tam spodaj?“

Mati: „Tako je. Le da ju od zunaj ne vidimo. Vidimo samo majhno špranjo.“

Najprej je pomembno, da si otrok lahko predstavlja, kako poteka rojstvo. To najbolj ponazorijo risbe. Zadošča že preprosta risba. Pri starejših otrocih pa se lahko poslužimo tudi poučnih knjig in leksikonov, če jim hočemo stvari bolj pojasniti.

Pomembno je, da s pomočjo skice otroku postane jasno: dojenček pride na svet skozi nožnico. Sicer si lahko misli, da se dojenčki rodijo pomazani z blatom ali urinom. Lahko še dodamo, da imajo ženske tri telesne odprti-

ne (za blato danko, za urin sečnico, za otroka pa nožnico), možki pa samo dve. To lahko nazorno pojasnimo s primerjavo skic moških in ženskih spolnih organov.

Nadalje je treba otroku po rešnici povedati, da rojstvo ni lahko in je za žensko boleče. Vendar pa dogajanja ni treba dramatizirati s pripovedovanjem podrobnosti, da ne bi pri deklicah vzbudili strahu s kasnejšimi posledicami. Danes vemo, da bolečino rojevanja ženske zelo različno občutijo, odvisno od tega, ali jih je strah in ali so napete ali ne. Pa še zadnji napotek: ko govorimo o tem, kako se nožnica in špranja razširita, priporočamo, da vzamete v roke gumijast obroček in pokažete, kako se lahko guma razširi.

Pri pogovoru o rojstvu otroci pogosto sprašujejo nadaljnje podrobnosti, na primer, v zvezi z bolnišnico. Odgovorimo jim z enako samoumevnostjo.

Situacija: Petletni Miran je slišal, da se otroci rodijo v bolnišnici, pa vpraša svojo mater:

Miran: „Mamica, si bila zraven, ko sem se rodil?“

Mati: „Gotovo, saj sem te jaz rodila. Prej si bil vendar v mojem trebuhu.“

Miran: „Toda Anici (starejši sestra) si rekla, da si bila v bolnišnici, ko sem se rodil.“

Mati: „Ja, to drži, saj si se rodil v bolnišnici.“

Miran: „Sem bil potemtakem bolan, ko sem se rodil?“

Mati: „Ne. Bil si zdrav in ljubeček deček in lahko si že glasno kričal. A skoraj vsi otroci se rodijo v bolnišnici.“

Miran: „Zakaj pa, mamica?“

Mati: „V bolnišnici so zdravniški in medicinske sestre. Ti dojenčku pomagajo, da v redu pride iz trebuha. Potem ostane mati še nekaj dni tam in se nekoliko odpočije. Rojstvo je namreč tudi za mater naporno.“

Miran: „Mamica, ko bo moja žena dobila otroke, bo tudi ona šla v bolnišnico?“

Mati: „Seveda bo šla. Toda do takrat je še dolgo. Najprej moraš odrasti, se mnogo učiti in zaslužiti denar. Potem se lahko poročiš.“

Kako poteka rojstvo, naj bi se z otrokom pogovorili vsaj v prvem ali drugem razredu, če ni že prej vprašal. V tem primeru naj bo mati pozorna na ustrezno priložnost, da bo lažje spregovorila na svojo pobudo. Ne smemo pozabiti, da se danes o tem pogovarjajo že prvošolčki na poti v šolo, med odmorom ali popoldne.

Dietmar Rost-Janko Bohak

TUDI AVTOMOBIL JE BOŽJI DAR

Z avtomobilom hitimo, hitimo,
hiša za hišo je mimo, je mimo.
Dalja za daljo se skrči v obzorje,
v sinje nebo, razprostrto čez morje.

In štiriindvajset se ur nam drobi.

V avtomobilom se bližamo soncu,
z dni enoličnih veselemu koncu.
Silne goré in prostrane ravnine
čakajo, v roki drže mandoline.

In štiriindvajset se ur nam drobi.

Z avtomobilom se čutimo srečne:
več smo kot snov, ki nas dela povprečne.
Tudi ko cilj je meglen in deževen,
svet je spet nov, spet prijazen zahteven.

Kdo izmed nas do nebes pohiti?

Vladimir Kos

Odpusti mi, Nataša!

Takrat pa je napočil čas za našo akcijo. Moji možje so bili prihuljeni in pripravljeni za naskok. Nenadoma sem planil pokonci in glasno zavpil: „V redu, pojdimo! Sedaj!“

Tisti hip so izza grmovja poskakali moji možje in z vso silo oddirjali navzdol proti peščeni obali z dvignjenimi gumijevkami. Treščili smo v prepadeno gručo vernikov, ki so pod udarci popadali v reko. Niti eden se po prvem napadu ni obdržal na nogah. Osupli od presenečenja in od padcev v vodo so plavali sem ter tja, ko smo se spravili na vsakega posebej.

Šel sem za svojimi fanti. Takrat so kriki vernikov postajali že glasnejši. Neki ženski glas je zavpil: „Oh, preljubi Gospod, ne. Ne!“ Kdorkoli že je to bil, kmalu je prenehal jokati, zaslišal se je le še pretresljiv krik, potem ko se ji je približal eden od mojih mož. Tista prečudovita planinska scena se je razburkala v divjo, vrtinčasto zmešnjavo rok, nog, gumijevk, razburkane vode in mučnih krikov vernikov.

„Ujemite tiste v vodi,“ sem zavpil in nekaj mojih mož se je zakadilo proti belo oblečenim, ki so pripravljeni na krst stali v vodi, in jih raztreščili s podaljšanimi gumijevkami. Neki fant je poskušal pobegniti in me sunil z roko, vendar je bila moja gumijevka ravno tako dolga, da sem ga še lahko mahnil zadaj po glavi.

Pogledal sem naokoli in videl, kako je Aleks Guljajev udaril neko dekle s pestjo po glavi in ji razparal uho. Zgrabila se je zanj, saj se ji je močno ulila kri. Zgrabil sem nekega vernika za vrat z judoističnim prijemom in ga stiskal tako dolgo, da je prenehal vpiti, potem pa sem ga vrgel v vodo. Prizor je bil eno samo besneče preklinjanje, vpitje, kričanje, pomešano z razburjeno, prosečo molitvijo vernikov: „Bog, pomagaj nam! Bog, pomagaj nam!“

Njihove prošnje so me razkačile. „Utišajte jih!“ sem ukazal in segel v vodo, da bi zajel polno pest peska. Sunkovito sem zgrabil nekega vernika za usta in mu jih natlačil s peskom tako, da ni mogel več moliti. Drugi fantje so me posnemali. Tako smo vsem vernikom

napolnili usta z blatnim peskom, da je molitev le utihnila.

Za seboj sem zaslišal prerivanje, zato sem se obrnil, in to ravno takrat, ko je Anatolij Litovčenko prišel do pastolja Vasila Litovčenka. Dekle, ki je čakalo, da bi bilo krščeno, je poskušalo zbežati, ko je zagledalo, da se jima Anatolij približuje. Vladimir Zelenov je opazil, da hoče pobegniti, zato se je pogнал za njo in jo z raztegnjeno gumijevko usekal po tilniku. Brez glasu se je zgrudila v vodo. Vladimir jo je zvlekel na breg in jo vrge v pesek.

Videl sem, da se Anatolij ukvarja s pastorm, zato sem se ozrl še drugam. Vse naokoli so moji možje sledili mojemu zgledu in tlačili v grla vernikov pesek — pa tudi kamenje, blato in še kaj drugega. Neki mož je imel odprta usta, molil je, ko sem ga s pestjo zadel v obraz in mu izbil skoraj vse zobe, tako da sem si poškodoval členke. Divje sem ga preklel, medtem ko se mu je po bradi pocedila kri.

„V redu, v redu,“ sem zavpil in nadzoroval prizor. „Zvlecite jih ven. Spravite jih na breg!“ Pričeli smo jih vlačiti iz vode, jih na silo zvekli na suho in jih pometali na tla. Neka starejša ženska se je s polnimi usti peska utapljala, medtem ko se je grabila za grgrajoče grlo. Zgrabil sem jo, jo zvlekel iz vode in zabrisal na breg. Oziral sem se, da bi videl, kaj se dogaja. Okoli mene so ležali dušeči se, hlastajoči verniki z okr-

vavljenimi obrazi. Dekle, kateri je Vladimir razparal uho, je močno krvavelo. Nagnali smo jih na kup in moji možje so jih stražili. Zdelo se je, da je minila cela večnost, odkar smo jih napadli, ko pa sem pogledal na uro, sem ugotovil, da je vse skupaj trajalo le pet minut. Pa smo jim le pokazali tako, da ne bodo zlahka pozabili. In to je bilo najbolj važno.

„Ločite možke in ženske,“ sem ukazal. Grobo smo zgrabili moške in jim na hrbtu zvezali roke. Potem sem jih preštel. Nekaj je bilo narobe. Nekdo je manjkal.

„Kje je Litovčenko?“ sem vprašal.

„Tukaj sem,“ se je oglasil Anatolij.

„Ne mislim tebe, norec,“ sem zarenčal. „Pastorja sem mislil.“

„Ne vem, Sergej. Zadnjič sem ga videl, ko sem ga mahnil.“

Ker sem pač imel storiti veliko drugih reči, sem misel na pogrešanega pastolja za trenutek opustil. Može smo gnali po poti do tovarnjaka. Potem smo se vrnili po žene in dekleta. Nekaj mojih fantov je pričelo trgati mokra, okrvavljena oblačila z mladih deklet. Razgaljene deklice so se zvišale na tla in se osramočene poskušale skriti. Zbadali smo jih in se jim smejali, govoreč: „Hej, fantje, pogledajte, kakšni so verniki!“ Bil je vsesplošen krohot. Starejša ženska so sklonile glave med hlipanjem, mi pa smo zasmehovali preplašena, pretepena mlada dekleta.

Ves ta čas sta bila Jurij in Sergej na oni strani reke. Sedaj sta prišla na to stran in se vsa jezna glasno pritoževala, ker sta zamudila vse dogajanje.

„Pojdimo!“ sem zavpil. Moji moške so spravili dekleta na noge in jih pričeli otipavati. Odkoralkaj smo in jih porivali pred seboj. Med potjo so mnoge krčevito jokale.

„Utihnite!“ je zavpil Vladimir. Vendar so vseeno jokale, medtem ko smo jih porivali in suvali celo pot do policijskega tovornjaka. Ko smo prispeli, sem ponovno preštel moške. Da, eden je dejansko manjkal — vodja skupine, Vasil Litovčenko!

„Kje je? Kdo ga je videl?“ sem spraševal svoje moške. Vsi so zmajevali z rameni, razen Anatolija.

„Ko sem ga zadnjič videl, Sergej, je nezavesten plaval v vodi.“

No, dobro, Nikiforov bo že razumel. Moške z zvezanimi rokami smo naložili na sprednji del tovornjaka in porinili ženske in dekleta v zadnji del. Moji kolegi so posedli na klopih okoli, sredi med njimi so bile na tleh ženske in dekleta. Štiri mlajše deklice so bile še vedno gole. Pokrile so si obraze z dlanmi in jokale. Spredaj so moške umikali poglede. Starejše ženske so molile, tako vsaj mislim, saj so premikale ustnice.

Ura je bila skoraj pet popoldne, ko smo se vrnili v civilizacijo skozi mnoge vasi in prišli do obronkov Petropavlovska. Bilo je še vedno precej svetlo in ljudje so

lahko videli policijski tovornjak, naložen z golimi čepečimi dekleti, v katere so se obregovali veliki silaki. Do takrat smo popili še preostalo vodko. Naše popoldansko delo je bilo končano in bili smo precej pijani. Zdelo se nam je zelo zabavno, ko so si nekateri fantje prižigali cigarete in jih ugašali na golih telesih deklet, da so se zvijale in ječale od bolečin.

Ena od deklet, Nina Rudenko, stara šestnajst let, je bila deležna posebnih mučenj, ker je bila tako mlada in nedolžnega videza. Neka druga ženska je bila stara kakih šestindvajset let in je zelo ugajala Vladimirju Zelenovu; dražil jo je in otipaval ter se pri tem glasno smejal, dokler se ni obrnila in mu prisolila krepko zaušnico.

Potovanje do policijske postaje je bila grozljiva mora za tista mlada krščanska dekleta. Prišle so, da bi bile krščene, pa se je njihov krst sprevrgel v doživetje nasilja. Na postaji sem še enkrat pogledal šestnajstletno Nino Rudenko. Imela je čudovite modre oči, dolge rjave lase in krhko postavo. Ustnico so ji trepetale, jokala je in se nekontrolirano tresla.

Nikiforov je stal na vratih; ko je zagledal pred seboj ta prizor, je zahrumel: „Kurdakov! Ali si ta dekleta takole pripeljal po cesti?“

„Seveda! Zakaj ne?“ sem odgovoril.

„Norec! Mar ne veš, da bo to obrnilo ljudi proti policiji? V nji-

hovih očeh bomo barabe," je besno zatulil. „Na skrivaj, tam, kjer te nihče ne vidi, delajte, kar hočete; na javnih mestih pa nikoli!“ Nikiforov je poklical pomočnike; ko so pritekli, jim je ukazal: „Spravite jih stran! Noter z njimi! Zaklenite jih!“

Može so odpeljali v samice. Dekleta, med njimi Nino, so celo noč pustili v prostoru za iztрезnjenje, ki je bil prepoln pijancev in ti so jih mučili in zlorabljali ter vso noč počeli z njimi, kar se jim je zahotelo. Za dekleta je bila to strašna izkušnja. Nina si ni nikoli več opomogla.

Na policijski postaji smo posedli in Viktor je med smehom dejal: „Ali ste videli ubogega Vladimira? Veliki boksarski prvak Kamčatke, vendar s tako počasnimi refleksi, da ga pretepe krščansko dekle!“ Bučno se je zakrohotal in dolgo časa smo zaradi tega dražili Vladimira, da je v majhnem krščanskem dekletu dobil nasprotnika, ki ga je klofnil po obrazu.

Moje delo je bilo, da sem naredil poročilo o vseh, ki smo jih aretirali. Nekaj dni po tem sem zvedel, da so Nino Rudenko izključili iz šole. Ravnatelj mi je pojasnil: „Nina je bila v redu do pred kratkim, ko je iz nam neznanega vzroka postala čustveno in mentalno prizadeta. Ni se več mogla koncentrirati na svoje delo: često je motila pouk z nekontroliranim blebetanjem. Pogosto je planila v krčevit jok in se tresla. Velikokrat smo morali prekiniti pouk in jo

odpeljati iz razreda. Morali smo jo izključiti, ker je tako motila druge. Mislim, da je doživela neke vrste živčni zlom, vendar ne vem, zakaj.“

Lahko bi mu povedal, pa nisem.

„Poklicali smo njeno mater," je nadaljeval ravnatelj, „in povedala nam je, da ponoči plane iz spanja, sedi na postelji in kriči z visokim glasom, ki se sliši po celi hiši in na ulico.“ Ravnatelj je najin pogovor končal z mislijo: „Lahko si predstavljate, kolega Kurdakov, kako nemogoče bi bilo imeti takega otroka še naprej v šoli. Enostavno nismo mogli dovoliti, da bi motila ostale.“ Ko sem ga poslušal, sem bil vesel, da ni vedel, kaj se je deklici zgodilo.

Može, ki smo jih pripeljali iz akcije v Elizovu, so najprej spravili v samice, nas pa je Nikiforov povabil: „Fantje, vstopite in si privoščite pijačo in malo počitka. Jaz bom poskrbel za to toplo, potem pa mi boste poročali.“ Poročila, ustna ali pismena, so bila del naših akcij. Poslali so jih naprej v Gorkom, od tam pa v Moskvo. Partija je budno spremljala vse naše delo in nam često pošiljala pisma s čestitkami.

Medtem ko smo sedeli, pili in čakali, da bi poročali Nikiforovu, mi je Anatolij rekel: „Sergej, tako si videti, kot bi bil v Elizovu na počitnicah. Kako to, da svojega deleža nisi opravil?“

„Ti, poslušaj," sem zatulil z druge strani sobe, „če ne boš takoj izginil, te bo doletel, postopek

Elizovo. "Vsi smo se smejali. „Postopek Elizovo“ smo namreč imenovali tlačenje blata in peska v usta vernikov. Od te racije dalje smo ob vsakem prepiru med fanti rekli: „Pazi se, sicer boš dobil postopek Elizovo!“

Kasneje sem nekaterim fantom prišepnil nekaj, česar Anatolij Litovčenko ni smel slišati. Prizadet sem bil zaradi dejstva, da sta on in vodja vernikov, Vasil Litovčenko imela enak priimek; povedal sem svojim možem nekaj, tako da Anatolij ni mogel slišati. Ravno tedaj je v sobo vstopil Nikiforov in utihnili smo.

„No, otroci moji,“ je pričel. „Otroci moji?“ Stari Ledenomrzli Niki je prvič po dolgem času uporabil ta izraz. Res je bil zadovoljen. „Rad bi vam čestital. Končno ste se naučili, kako je treba delati.“ Nikoli prej ga nismo videli tako sijati od zadovoljstva. Utihnil je in nato vprašal: „Mimogrede, kaj pa se je zgodilo Vasilu Litovčenku, pastoru?“

Vedel sem, da bo to vprašal, zato sem bil pripravil svoje može. Ko sem jim pokimal, smo vsi v en glas zavpili: „Litovčenko je ubil Litovčenka.“

S tem smo seveda mislili, da je Anatolij Litovčenko ubil tajnega duhovnika Vasila Litovčenka. Slišalo pa se je tako, kot da bi pastor naredil samomor. Nikiforov je razumel šalo in se je skupaj z nami zasmel. Vsi smo bili dobro razporejeni. Hipoma pa se je zresnil in odrezavo vprašal: „V redu,

Kurdakov, sedaj pa mi povej, kaj se je zgodilo Litovčenku.“

Nasmehnil sem se in rekel: „Saj smo vam povedali, načelnik. Litovčenko je ubil Litovčenka.“

Vsi so se zopet zasmeli in Nikiforov je končno z očetovskim nasmehkom odobravajoče rekel: „No, vidim, da nocoj ne bom dobil dosti informacij od vas. Kurdakov, spravi fante ven, pojdite kam in se dobro napijte. Jutri pa pridi sem, da mi poveš, kaj se je zgodilo.“ Vstali smo in pričeli odhajati, ko nas je Nikiforov ustavil in rekel: „Preden odidete, bi vam rad povedal, kako sem ponosen na vas vse. Opravili ste izjemno delo in pokazali tem vernikom, kar je treba. Počasi bo še kaj iz vas, otroci moji.“

Že drugič je ta večer uporabil te besede. Premišljeval sem, kaj to pomeni. Mogoče smo končno prišli pri Nikiforovu v milost. Mogoče se je trdi stari Ledenomrzli Niki pričel tajati.

Ko sem se naslednjega dne javil Nikiforovu, me je vprašal: „Kurdakov, ali še vedno vztrajaš pri tisti zgodbi o Litovčenku, ki je ubil Litovčenka, ali je bila vse skupaj le šala?“

Čez noč sem se streznil, zato sem povsem resno odgovoril: „Po pravici povedano, nisem čisto prepričan. Tam je bila taka divja zmešnjava, ljudje so vpili, kričali, molili in povzročali vse vrste hrupov, da prav res ne vem, kaj se je zgodilo.“

„No,“ je rekel, „jaz pa imam novico zate. Vaščani so zjutraj ob reki, nekaj kilometrov od Elizova, našli v grmovju naplavljenno truplo Vasilja Litovčenka. Obvestili so lokalno policijo in truplo je na poti sem zaradi avtopsije.“ Stresel sem se. No, pa vseeno ni bilo to nič slabega. Sinoči sem dobro videl, kako je bil Nikiforov ponosen, da se je znebil tajnega duhovnika. V bistvu se je z nami vred tudi norčeval iz cele zadeve.

Potem je z vso resnostjo nadaljeval: „Kurdakov, rad bi s teboj

obnovil potek včerajšnje racije. Nobenih pripomb nimam v zvezi s tem, kar se je dogajalo, razen ene: način, kako ste tista razgajena dekleta javno vozili po cestah. Na skrivaj lahko počnete z ženskami in z verniki karkoli hočete, vendar naj se nikoli več ne zgodi, da bi javnost lahko zasmejovala policijo zaradi takih stvari.“

Rekel sem: „Da, razumem.“ Šele kasneje sem se zgrozil nad dejstvom, da Nikiforov sploh ni nasprotoval umoru tistega človeka, niti ni kritiziral zlorabe deklet.

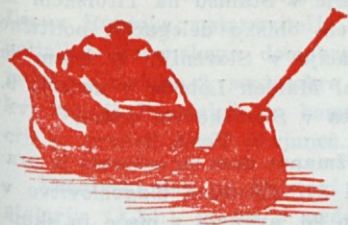
Spravno bogoslužje na Teharjah
bo 14. oktobra vodil škof dr. Franc Kramberger za vse žrtve povojnega nasilja, za vse pobite in vržene v znane in neznane jame širom po mariborski škofiji. Sveta maša bo na Teharjah na taboriščnem prostoru, po maši pa simbolični pogreb.

2.000 planincev se je udeležilo maše pri Češki koči pod Kočno v nedeljo 5. avgusta, ki so jo opravili škof Jože Kvas, današnji „triglavski“ župnik Franc Urbanija in dr. Rudi Koncilijs.

Novo cerkev sv. Marka v Kopru je posvetil 9. septembra škof Metod Pirih. Prva zemeljska dela so začeli februarja lani, v dobrega pol leta so cerkev že blagoslovili in od takrat je bila v njej redna maša, sedaj pa so dela, razen nekaj malenkosti, dokončana. Cerkev je zgradil koprski

župnik dr. Bojan Ravbar. Posvetitve cerkve na Markovcu v novem delu Kopra se je udeležila izredna množica ljudi.

Koliko cerkva je ostalo na Kočevskem? Kanonik Rafko Lešnik piše v Družini (št. 27) takole; „Na celotnem ozemlju nekdanjih 18 župnij je od 95 cerkva ohranjenih še 34 in od 35 kapel samo 5; od nekdanjih 130 sakralnih objektov jih danes stoji še 39 (30%), izginilo pa jih je 91 (70%). Zaprto območje Kočevske Reke (kjer si je komunistični režim zgradil podzemsko faraonsko zaklonišče, op. DŽ) je izgubilo prav vse sakralne objekte (11 cerkva in 6 kapel). Pa tudi ostalo kočevsko območje kaže porazno sliko, saj je tam izginilo kar 50 cerkva in 24 kapel.“ Mnoge cerkve in kapele so morali rušiti ujetniki pod komunisti.

med nami v Argentini

IZ NAŠE KRONIKE

Na prazniku narodnostnih skupin v Bariločah od 6. do 9. julija je slovenska skupnost sodelovala s slovensko stojnico in v sprevedu s slovensko zastavo in narodnimi nošami.

„5. festival ping-pong za vse“ je bil v Slomškovem domu 28. julija, 20. avgusta pa odprti namiznoteniški turnir.

Duhovne vaje za dekleta so bile od 17. do 19. avgusta v Domu duhovnih vaj Marija Pomočnica v San Miguelu. Udeleženk je bilo 48, vodil jih je p. dr. Lojze Kukovica DJ.

Društvo Slovenska vas je priredilo nedeljo 12. avgusta vaški asado v zahvalo in priznanje svojemu župniku Janezu Petku OM ob njegovi sedemdesetletnici.

Novo obletnico prve slovenske maše v San Martinu ali „žegnanje“ so praznovali rojaki sanmartinske verske skupnosti, ki ji župnikuje dr. Jure Rode, v nedeljo 12. avgusta z mašno daritvijo in skupnim kosilom. V soboto 18. avgusta pa je bila članska večerja z mini-tombolo.

Na sestanku Lige žena-mati v San

Martinu je 15. avgusta predaval dr. Alojzij Starc o sedanjem stanju Cerkev v Sloveniji.

Predvajanje videokasete o simbolnem pogrebu domobrancev v Kočevskem Rogu je bilo po slovenskih krajevnih domovih kot tudi po družinskih domovih.

Romanje v Lourdes je bilo v nedeljo 19. avgusta ob izredno lepem vremenu, ki je omogočilo izjemno množično udeležbo predvojnih in povojnih slovenskih rojakov. Ob 15.30 se je romarska pobožnost začela pri lurški votlini in se nadaljevala s procesijo v gornjo cerkev med molitvijo rožnega venca. Po pétih litanijah Matere božje je zbor Svetogorski zvon v prezbiteriju ob podobi svetogorske Kraljice, ki je predsedovala romanju, zapel pesem Svetogorska Mati mila. Romarsko mašo sta z delegatom dr. Alojzijem Starcem somaševala srebrnomašnika Marjan Bečan, izseljenski duhovnik v Münchnu, in dr. Edo Škulj iz Ljubljane. Ljudsko petje, ki ga je vodila skupina mož in fantov, je spremljal na harmoniju organist Gabrijel Čamernik.

Zahvalno mašo ob 25-letnici mašništva je daroval v Slovenskem do-

KJE JE KAJ

LETO 57

OKTOBER-NOVEMBER 1990

UVODNIK	Smernice za novo evangelizacijo Argentine (Alojzij Stare)	513
NAŠE ZGODBE IN NAŠA VPRAŠANJA	Predstavniki politične emigracije po 45 letih v Sloveniji (J. š.)	511
	Molitev slovenskega otroka za voditelje	521
	Žalne slovesnosti v Teharjah, Crngrobu in Šentpavlu (po Družini)	521
	Pomorjeni domobranski pesniki Leopold Legat, Stane Bračko, Odon Peterka in Ivan Hribovšek	524
	To delajte v moj spomin (Božidar Bajuk) ...	527
	Beg v svobodo (Janez Mohar)	530
	Za zidovi taborišča (Jože Krivec)	551
NEWMAN	Newman — učitelj razuma in srca (Bogdan Dolenc)	535
ZA NAŠE KRŠČANSKO ŽIVLJENJE	Jezus je tretji dan od mrtvih vstal (Dieter Emeis)	539
	Sedmi dan počivamo z Bogom (po Štefanu Steinerju)	542
	Kadilo pri sveti maši (Lojze Kozar)	543
DRUŽBENA VPRAŠANJA	Laiki in družbeno-gospodarsko življenje (Lojze Kukovica)	545
	Marko Kremžar: Stebri vzajemnosti (Tone Brulc)	547
ZA ZDRAVJE	Visok krvni pritisk (Miloš Kralj)	559
ZA MLADINO	Ostanimo zvesti svojim koreninam! (Nancy Selan)	562
ZA DRUŽINO	Rojstvo (Dietmar Rost-Janko Bohak)	564
PODLISTEK	Odpusti mi, Nataša! (Sergej Kurdakov) ..	561
POEZIJA	Vladimir Kos: šopek božjega veselja 514, Se še spominjaš? 514, Tudi avtomobil je božji dar	566
KRONIKA	Med nami v Argentini	573

AÑO 57

OCTUBRE-NOVIEMBRE 1990

Malo za šalo . . .

Starejši mož na vlaku išče živčno po žepih vozovnico, ki jo ima med zobmi.

Sprevodnik ga nekaj časa gleda, potem se zasmije, mu vzame vozovnico iz ust, jo preščiipne in gre naprej.

„Oče, stari smo že, stari,“ mu reče sopotnik.

„Smo, smo,“ pravi ta, „pa vozovnica tudi.“

Neka vdova se je hotela spet poročiti. Pa ji je znanec odsvetoval:

„Na tvojem mestu jaz tega ne bi storil, saj je vendar čudovito nositi priimek moža, ki ne more storiti nobene neumnosti več.“

Nadzornik sprašuje otroke v razredu.

„No, sedaj naj mi pa še kdo pove kakšen pregovor!“

Jure: „Bedak lahko vpraša več, kot jih deset pametnih odgovori.“

Oče hčerki, ki gre na sestanek s fantom: „Če te bo nočoj prosil za roko, mu reči, naj se pride pogovoriti z mano!“

„In če me ne bo prosil?“

„Potem, mu reci, se bom prišel jaz pogovoriti z njim.“

„Nikdar ne grem v cerkev,“ se je pobahal bogataš župniku, „ker je tam preveč hinavcev.“

„Zaradi tega vam pa res ne bi bilo treba izostajati od maše: vedno bi se našel prostor še za enega.“

Uvoženo iz Slovenije

Najprej si človek v senci, potem človek s senco, naposled le še senca človeka.

Najlažje je seči v žep delavcu. Polne roke ima.

Trda glava venomer sanja o trdi roki.

Komaj sem se odločil pomočiti k bogu, že so ga zamenjali.

Kadar začne razmišljati škorenj, možganom ostane le, da marširajo.

Vse teče, oni se ne menjajo.

Kolikor me je spravila v smeh podražitev, toliko me je spravila v smeh pojasnitev.

Inflacija je davek na revščino.

Najprej je bil socializem proti socialnim razlikam. Zdaj so socialne razlike proti socializmu.

Nesposobni so sposobni onesposobiti sposobne.

Zapraševati se je treba tudi znotraj.

Tam smo ušivi.

Nekdanje Jugoslavije ni več, je pa veliko nekdanjih Jugoslovancev.

Vsi prisatelji sveta: o čem molčite?!

DUHOVNO ŽIVLJENJE

SLOVENSKA VERSKA REVIIJA

Izdaja ga konzorcij (Slovensko dušno pastirstvo); urejuje uredniški odbor (Jože Škerbec) — Ramón L. Falcón 4158, (1407) Buenos Aires, Argentina. — Registro de la Propiedad Intelectual Nº 90.877. — Tiska VILKO s. r. l., Estados Unidos 425, (1101) Buenos Aires, Argentina.

POVERJENIKI

ARGENTINA: Dušnopastirska pisarna, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires. ZDA: Slovenska pisarna, Baragov dom, 6304 St. Clair Ave., Cleveland 3, Ohio 44103, USA. — KANADA: Ivan Marn, 131 A Treview Dr. Toronto M8W 4C4, Canada. — TRST: Marijina družba, Via Risorta 3, Trieste, Italia. — ITALIJA: GORICA, Riva Piazzuta 18, 34170 Gorizia, Italia. — AVSTRIJA: Naročnino pošiljajte Mohorjevi družbi v Celovec.

NAROČNINA

Naročnina v Argentini za leto 1990: \$ 200.000. in izdatki za pošto. drugod 27 USA dolarjev. DENARNA NAKAZILA NA NASLOV: Luis Starc, Ramón L. Falcón 4158, (1407) Buenos Aires, Argentina.

La Vida Espiritual

Revista mensual religiosa. Editor: Misión Católica Eslovvena (dr. Luis Starc). director: José Škerbec - Ramón L. Falcón 4158, (1407) Buenos Aires, Argentina. - Registro Nacional de la Propiedad Intelectual Nº 90.877. — Talleres Gráficos "Vilko" S. R. L., Estados Unidos 425, (1101) Buenos Aires, Argentina.